

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ТВАРИН
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ КОРМІВ І ГОДІВЛІ ТВАРИН
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Серія:
*«Бібліографія
вчених-аграріїв ДДАЕУ»*
Випуск 5

ПРОФЕСОР
С В Є Ж Е Н Ц О В
АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

*Бібліографічний покажчик
наукових праць за 1968–2007 роки*

Херсон
Олді-плюс
2016

УДК 016:636
ББК 78.555:46
С 24

Копіювання, сканування, запис на електронні носії і тому
подібне, книжки в цілому,
або будь-якої її частини заборонено

**Серія: «Біобібліографія вчених-аграріїв ДДАЕУ»,
заснована НБ ДДАЕУ у 2010 р.**

Випуск 5

*Затверджено вченою радою
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 7 від 31 березня 2016 р.)*

Укладачі:

А. Г. Братчик, Н. В. Кобець, С. С. Бущук, Г. В. Дирда, С. В. Цап

Науковий редактор:

*С. Г. Піщан, професор, доктор с.-г. наук,
декан біотехнологічного факультету
Дніпропетровського ДАЕУ*

Рецензенти:

Козир В. С. – академік НААН України, професор, доктор сільськогосподарських наук (Інститут сільського господарства степової зони НААН України)

Микитюк В. В. – професор, доктор сільськогосподарських наук, завідувач кафедри технології кормів і годівлі тварин (Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет)

Професор Свеженцов Анатолій Іванович : біобібліогр. покажч. наук. праць
С 24 за 1968–2007 роки / Дніпропетр. держ. аграрно-екон. ун-т; А. Г. Братчик, Н. В. Кобець,
С. С. Бущук, Г. В. Дирда, С. В. Цап ; наук. ред. С. Г. Піщан. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. –
102 с.; портр. – (Серія «Біобібліографія вчених-аграріїв ДДАЕУ», вип. 5).

ISBN 978-966-289-089-1

У виданні відображено основні етапи життя, науково-дослідну, педагогічну, організаційну та громадську діяльність відомого вченого у галузі тваринництва, професора, доктора сільськогосподарських наук Анатолія Івановича Свеженцова.

Відображено основні надбання його наукової діяльності, висвітлена роль в організації наукової школи «Оптимізація нормованої годівлі продуктивних тварин», досліджень з обґрунтування, розробки і впровадження теорії нормованої годівлі, використання нетрадиційних кормів.

Бібліографічний покажчик надає відомості про наукову діяльність вченого за період з 1968 по 2007 роки, пропонує спогади учнів професора Свеженцова А. І. Науковий доробок вченого – 269 науково-методичних праць, у тому числі монографії, навчальні посібники, довідники, авторські свідоцтва та патенти на винаходи, які визнані в Україні та світі.

Видання розраховане на науковців та фахівців, аспірантів, магістрів, викладачів і студентів аграрних ВНЗ, працівників бібліотечних установ, дослідників історії аграрної освіти та науки.

ISBN 978-966-289-089-1

© Дніпропетровський ДАЕУ,

© А.Г. Братчик, Н.В. Кобець, С.С. Бущук, Г.В. Дирда, С. В. Цап

Передмова

Наукова бібліотека Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету пропонує наступне видання науково-допоміжного біобібліографічного покажчика «Професор Свеженцов Анатолій Іванович» із серії «**Біобібліографія вчених-аграріїв ДДАЕУ**», який був створений спільно з кафедрою технології кормів і годівлі тварин Інституту біотехнології та здоров'я тварин університету.

Його мета надати інформацію про науковий доробок професора Свеженцова А. І., який значний період очолював кафедру годівлі сільськогосподарських тварин в університеті, створену ним наукову школу. Пропонуються спогади про Анатолія Івановича його учнів, колег, вчених.

Наукова, педагогічна і громадська діяльність доктора сільськогосподарських, професора А.І. Свеженцова досить багатопланова. Він засновник наукової школи «Оптимізація нормованої годівлі продуктивних тварин», автор 269 наукових праць, в яких узагальнено великий обсяг експериментального матеріалу і виробничого досвіду у галузі годівлі сільськогосподарських тварин.

Біобібліографічний покажчик наукових праць включає підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті, довідникову літературу, рекомендації, патенти на винаходи, опубліковані протягом 1968–2007 років. При підготовці покажчика були використані каталоги ННСГБ НААН України, Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського, наукових бібліотек України та інших держав, каталоги наукової бібліотеки Дніпропетровського ДАЕУ, Інтернет-ресурси, матеріали архіву ДДАЕУ.

Бібліографічний опис надається мовою оригіналу. Матеріали у покажчику розміщені в хронологічному порядку, а в межах року – в алфавітному.

Бібліографічний опис зроблено за чинним стандартом ДСТУ ГОСТ-7.1 : 2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Слова і словосполучення скорочуються відповідно діючим стандартам ДСТУ 3582-97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12-93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие правила и требования».

Видання має іменний покажчик та адресовано науковцям, аспірантам, студентам, фахівцям-практикам сільського господарства, працівникам бібліотек, дослідникам історії аграрної освіти і науки.

Від укладачів

Основні дати життя і діяльності професора Свеженцова Анатолія Івановича

3 жовтня 1936	Народився у с. Українка Межівського району Дніпропетровської області
1954	Закінчив 10 класів Межівської середньої школи
1954	Розпочав трудову діяльність у колгоспі «Червона Україна» Межівського району Дніпропетровської області
1955–1958	Служба в лавах збройних сил Радянського Союзу
1958–1963	Студент зоотехнічного факультету Московської ветеринарної академії ім. К. І. Скрябіна, отримав диплом з відзнакою за спеціальністю «Зоотехнія»
1963–1964	Старший зоотехнік Оргіївської держплемстанції (Молдавія)
1964–1966	Директор племрадгоспу «Малоешти» Оргіївського району Молдавської РСР
1966–1969	Аспірант кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Кишинівського сільськогосподарського інституту
1970	Працює в Молдавському НДІ тваринництва
1970	Захист дисертації на тему: «Влияние кобальта на развитие и обмен веществ ремонтного молодняка свиней при разном уровне аминокислот в рационах» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю «Кормление с.-х. животных и технология кормов»
1970–1973	Директор племрадгоспу «Малоешти» Молдавської

	РСР
1973	Нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради Молдавської РСР
1973	Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора
1973–1977	Завідувач лабораторії «Мікроелементи в сільському господарстві» Кишинівського філіалу Центрального інституту агрохімічного обслуговування (ЦІНАО)
1977–1980	Асистент, старший викладач кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Дніпропетровського сільськогосподарського інституту
1980–1982	Доцент кафедри годівлі с.-г. тварин Дніпропетровського СГІ
1981	Захист дисертації на тему «Обоснование микроминерального питания крупного рогатого скота в условиях промышленных комплексов Молдавской ССР» на здобуття наукового ступеня доктора с.-г. наук за спеціальністю 06.02.02 «Кормление сельскохозяйственных животных и технология кормов»
1982	Присуджено вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук
1982–1991	Завідуючий кафедрою годівлі с.-г. тварин Одеського сільськогосподарського інституту
1983	Присвоєно вчене звання професора кафедри годівлі сільськогосподарських тварин
1991–1995	Завідуючий кафедрою годівлі с.-г. тварин Кримського сільськогосподарського інституту
1995–2005	Завідуючий кафедрою годівлі с.-г. тварин Дніпропетровського аграрного університету
2003	Рішенням колегії Міністерства аграрної політики нагороджений знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня

2005	Професор кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Дніпропетровського державного аграрного університету
23 грудня 2007	Помер

Життєвий і науковий шлях професора Свеженцова Анатолія Івановича

Ім'я Анатолія Івановича Свеженцова, доктора сільськогосподарських наук, професора добре відоме широкому колу вчених та практиків у галузі годівлі сільськогосподарських тварин та технології кормів. Науковий доробок вченого – 269 науково-методичних праць, у тому числі монографії, навчальні посібники, авторські свідоцтва та патенти на винаходи, які визнані в Україні та світі.

Професор А. І. Свеженцов – засновник наукової школи Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету «Оптимізація нормованої годівлі продуктивних тварин». Разом зі своїми учнями він уперше в Україні започаткував вивчення важливої наукової проблеми, направленої на вдосконалення та оптимізацію раціонів годівлі продуктивних тварин і птиці з використанням інноваційних кормових засобів і біологічно активних речовин.

Анатолій Іванович народився 3 жовтня 1936 року у с. Українка Межівського району Дніпропетровської області в родині селянина. Після закінчення у 1954 році Межівської середньої школи розпочав трудову діяльність у колгоспі «Червона Україна» (с. Вознесенка, Межівський район), який очолював його батько.

Після служби в армії, у 1958 році розпочав навчання на зоотехнічному факультеті Московської ветеринарної академії ім. К. І. Скрябіна, яку з відзнакою закінчив у 1963 р. та одержав кваліфікацію «вчений зоотехнік». Саме в студентські роки А. І. Свеженцов зацікавився науковою роботою та проявив організаторські здібності, приймаючи активну участь у студентському житті факультету.

Після закінчення Московської ветеринарної академії ім. К. І. Скрябіна працював на посаді зоотехніка Оргіївської держплемстанції Молдавської РСР, а вже у 1964 році молодий фахівець очолив новостворений племрадгосп «Малоешти» (Оргіївський район).

Цікавими і насиченими були для Анатолія Івановича роки навчання в аспірантурі Кишинівського сільськогосподарського інституту (1966-1970). Як аспірант кафедри годівлі сільськогосподарських тварин, він одразу ж після її закінчення у 1970 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив кобальту на розвиток і обмін речовин ремонтного молодняка свиней при різному рівні амінокислот в раціонах».

У 1970–1973 роках Свеженцов А. І. активно впроваджує здобуті наукові знання у практику знову очолюваного ним племрадгоспу «Малоешти». Під його керівництвом у господарстві були запроваджені передові технології, на науковій основі проводились племінна робота і акліматизація чорно-рябої породи корів. За створення стада високопродуктивних корів і високі показники у тваринництві Молдавської РСР колектив племрадгоспу був нагороджений срібною медаллю ВДНГ СРСР, Почесним знаком Ради Міністрів СРСР, а господарству було присвоєно звання «Господарство високої культури землеробства». Анатолій Іванович був нагороджений Орденом Трудового Червоного Прапора та Почесною грамотою Президії Верховної Ради Молдавської РСР (1973).

З 1973 року Свеженцов А. І. продовжує свої наукові дослідження вже у Кишинівському філіалі Центрального інституту агрохімічного обслуговування сільського господарства (ЦІНАО), спочатку завідувачем відділом математичних методів, а з жовтня 1974 року очолює лабораторію «Мікроелементи в сільському господарстві». Значну увагу у дослідженнях було

приділено впливу добрив на поліпшення поживності і якості кормів, впровадженню досягнень науки у практику.

У співпраці зі Всесоюзним біотехнічним інститутом на тваринницьких фермах випробовувалися різноманітні препарати, досліджувалась їх ефективність. Ним вперше були встановлені оптимальні норми згодовування мікроелементів у раціонах великої рогатої худоби в залежності від зон Молдавії, в т. ч. при їх використанні з продуктами відходів переробки хімічної промисловості та трав'яним борошном. Вивчено біогеохімічний стан і перспективи мінеральної годівлі великої рогатої худоби, наявність мікроелементів у питній воді, взаємодію мікроелементів з іншими факторами годівлі, вплив мінеральних і органічних добрив, що вносились, на наявність мікроелементів і амінокислот в основних кормових культурах.

Із 1975 по 1982 рік Свеженцов А. І. працював у Дніпропетровському сільськогосподарському інституті спочатку асистентом, старшим викладачем, а з 1980 року – доцентом кафедри годовлі
с.-г. тварин.

У 1981 році Анатолій Іванович захистив докторську дисертацію на тему: «Обґрунтування мікромінеральної годівлі великої рогатої худоби в умовах промислових комплексів Молдавської РСР». У наступному році йому присуджено вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук, а ще через рік – присвоєно вчене звання професора кафедри годовлі
сільськогосподарських тварин ДСГІ.

Після захисту дисертації Анатолій Іванович активно проводить педагогічну, суспільну та адміністративну роботу. Серед наукового доробку цього періоду – визначення хімічного складу і поживності кормів Дніпропетровської області та дослідження ефективності використання мікроелементів у

тваринництві: біологічно активних добавок та окремих і комплексних добавок солей мікроелементів і ферментних препаратів у раціонах тварин, кормового препарату мікробіологічного каротину (КПМК) у годівлі тварин, вирішення проблеми маловитратних технологій виробництва свинини, що ґрунтуються на інноваційних способах годівлі.

В основі проведених досліджень був застосований системний підхід до використання мікромінералів у годівлі худоби в умовах промислових комплексів, а виробництву запропоновані практичні рекомендації щодо використання кормового препарату мікробіологічного каротину у тваринництві, технологію виробництва соєвого замітника молока, рекомендації із застосування гумату натрію у скотарстві.

Упродовж 1982–1991 років професор А. І. Свеженцов завідував кафедрою годівлі сільськогосподарських тварин Одеського СГІ, а згодом – Кримського сільськогосподарського інституту (1991–1995) та плідно працював на науковій і педагогічній ниві.

З 1995 по 2007 рік Анатолій Іванович продовжує наукову та педагогічну діяльність у Дніпропетровському державному аграрному університеті на чолі кафедри годівлі сільськогосподарських тварин (1995–2005), з 2006 року він – професор кафедри. Продовжуються важливі дослідження в галузі тваринництва, вивчається взаємозв'язок між мінеральними елементами і амінокислотами в кормах, а також їх метаболізм в організмі свиней та великої рогатої худоби.

Професором Свеженцовим А. І. разом зі своїми учнями було вивчено ефективність використання побічних продуктів крохмале-патокового та гірчичного виробництва, мікробіологічного каротину та нетрадиційних кормових добавок в раціонах годівлі тварин, низькопротеїнових кормів тваринного

походження в годівлі курей-несучок, побічних продуктів м'ясопереробної промисловості в годівлі поросят, запропоновано виробництву шляхи збільшення виробництва свинини на основі ресурсозберігаючих технологій, надана біологічна і економічна оцінка нетрадиційних джерел кормового білка, результати яких мають актуальне значення і понині.

Завдяки невтомній праці і таланту науковця-дослідника А. І. Свеженцовим було опубліковано за цей період більше 100 наукових праць. Значний науковий інтерес мають праці: *«Кормление сельскохозяйственных животных в условиях степи Украины»* (1998); *«Нормированное кормление сельскохозяйственных животных»* (1998); *«Особенности годівлі високопродуктивних корів»* (1999); *«Основы полноценного кормления свиней»* (2000); *«Практические методики исследований в животноводстве»* (2002); *«Корми: оцінка, використання, продукція тваринництва, екологія»* (2003); *«Биологические закономерности роста и развития сельскохозяйственных животных»* (2004); *«Нетрадиционные кормовые добавки для животных и птицы»* (2004); *«Нормована годівля свиней»* (2005); *«Корма и кормление сельскохозяйственной птицы»* (2006).

У 2008 році, вже після його раптової смерті, було видано книгу *«Комбикорма, премиксы, БМВД для животных и птицы»*, в якій надано характеристику основних груп кормів, їхнього впливу на продуктивність сільськогосподарських тварин, описані технології виробництва і зберігання комбікормів, преміксів, БМВД, викладено довідкові дані за протеїновим, енергетичним, мінеральним та вітамінним складом кормів, у тому числі нетрадиційних.

Професор А. І. Свеженцов добре відомий у наукових колах, а його наукові розробки і рекомендації широко використовуються спеціалістами аграрної галузі. Значну увагу він приділяв

вихованню молоді, постійно дбав про підтримку молодих науковців, їх енергійних починань. Як досвідченого педагога Анатолія Івановича часто запрошували для надання методичної і консультативної допомоги викладачам і пошукачам. Під його науковим керівництвом було захищено 2 дисертації на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук та 11 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Він завжди передавав свої знання і набутий досвід молоді, а як особистість, його визначала велика людська доброта, чуйність, інтелігентність, доброзичливість, послідовність і впевненість у своїх наукових пошуках, надзвичайна працездатність. Життя перевіряло його на міцність і людяність, на мужність і стійкість, але за будь-яких обставин йому вдавалося зберігати честь і гідність Людини.

Вчений, ім'я якого відомо далеко за межами України, професор А. І. Свеженцов опублікував 269 наукових робіт, у тому числі 3 монографії, 6 навчальних посібників, 7 довідників, багато методичних розробок і рекомендацій. Новизна його досліджень підтверджена чотирма патентами, авторськими свідоцтвами.

Він був Почесним професором Кам'янець-Подільської агротехнічної академії. За сумлінну працю професор А. І. Свеженцов нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, Грамотою Президії Верховної Ради Молдавської РСР, знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» III ступеня.

Помер у 2007 році.

Братчик А. Г., директор наукової бібліотеки
(Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет),
Цап С. В., кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри технології кормів і годівлі тварин
(Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет)

Слово про вченого

Я був другим аспірантом А. І. Свеженцова, вступив до аспірантури у 1984 році, кандидатську дисертацію захистив у 1988 році. Першим був Л. І. Подобєд, нині доктор с.-г. наук, професор. Можна багато сказати добрих слів про Анатолія Івановича, як компетентного педагога, відомого вченого, який написав багато монографій, посібників з питань годівлі сільськогосподарських тварин, наукових статей тощо.

Що запам'яталося? В першу чергу – це спрямованість і працездатність в усіх справах, які він починав. Мені здається, що якби у добі було не двадцять чотири, а більше годин, вони все одно були б віддані роботі. Це не означає, що сім'я для нього була на другому плані. Все, що він робив, було направлено і робилося заради своїх рідних – дружини Марії Іванівни і синів. Навіть те, що ми сьогодні називаємо кар'єрним ростом, і пошуки кращої та цікавої роботи, і часті переїзди. Однак найближче всього до серця для них з дружиною було місто Дніпропетровськ.

Анатолій Іванович часто приймав участь у різних конференціях, тому у нього було багато знайомих і друзів в усіх куточках країни. На день народження він приймав поздоровлення із Єревану, Ленінграду, Москви, Кишиніва, Криму, Києва тощо. Анатолій Іванович був людиною комунікабельною. Пам'ятаю, як на святкуванні свого 70-річчя він розповідав, що коли нещодавно над'їхав у господарство, в якому працював директором (Молдова), люди одразу ж впізнали його і з радістю розпитували про життя-буття, жалкували, що він залишив їх заради науки.

На честь 70-річчя нашого вчителя В. П. Саєнко написала вірш-оду:

Шанує Вас дніпропетровська

Тут народилися, навчалися,
земля: зростали,

Дитинство босоноге, друзі і рідня, привітались.
Юнацькі мрії справами Тут працювали, не складали рук,
долали. І... докторську невдовзі
А молодість буремна у Москві, захищали.
Де вир життя студентського А далі почалася Одіссея
клекоче, По хвилях долі і життя:
В надбанні знань минали Одеським,
тїї дні, симферопольським
А в написанні курсових – студентам
і ночі. Ви віддавали серце і знання.
Москва студентам дарувала те,
На що вона багата, як столиця – І знов Дніпропетровськ,
Театри і музеї, й дружба над усе, як рідний тато,
Яка назавжди в серці зостається. Прийняв в свої обійми Вас.
У академії, одержавши
диплом,
Як фахівець в Молдавію
поїхав,
Де 10 років виробництву
день за днем
Знання і сили віддавав
з сумлінням.
Чому б не зупинитися
на тій межі? –
Директору радгоспу –
честь і слава!
Та неспокійна вдача прагне
досягти
Глибинних знань, а не земного
п'єдесталу.
І доля звела ювіляра
в Кишиневі
З професором Степуріним тоді,
І почалися досліді, папери,
В бібліотеках пошуки всі дні.
Ось результат – Ви кандидат наук.
З Дніпропетровськом знову

*З повагою і любов'ю – учні з Кам'янецьчини
3 жовтня 2006 року*

Щодо людських якостей, то Анатолія Івановича вирізняла доброта і турбота про своїх підопічних. Аспірант 1986–1990 років **В. П. Саєнко** згадує, як під час дослідів вона травмувала око. «Декілька днів я нічого не бачила, приймала лікування. Як тільки Анатолій Іванович про це дізнався, він прийшов допомогти мені. На мою думку, не кожен керівник особисто так піклується про здоров'я своїх аспірантів. Не забував він про нас і під час своїх відпусток. Якщо він їхав з міста, то спілкувався з нами по телефону або листівками, опікувався чи не потрібна нам його допомога, як наші справи, які результати досліджень тощо».

Треба до речі зауважити, що я непам'ятаю випадку, коли б Анатолій Іванович підвищив би голос на своїх співробітників, когось образив словом або діями. У випадках, коли відбувалось щось негативне або неправильне на його думку, він деяку мить мовчав, переборюючи першу свою реакцію, а потім вже спокійно продовжував бесіду.

Згадує **Корник Олександр Володимирович**, нині доцент Подільського ДАТУ: «Я був останнім аспірантом з чисельної плеяди одеського періоду професора А. І. Свеженцова, де він працював з 1982 по 1991 роки.

Сьогодні, з повагою пам'ятаючи свого вчителя, який слід він залишив після себе як науковець, наставник, порадник, розумієш як інколи прикро складалась його доля в особистому житті, оцінюєш його в першу чергу за порядність, тактовність, стійкість і витримку, принципове відношення до справи і виконавчу дисципліну, оптимізм. Анатолій Іванович вірно служив своїй справі, завжди був у дорозі: конференції, ДЕКи, захисти, видання, агрофірми і ніколи слова не розходились зі справою.

Напередодні 80-річчя від дня народження нашого вчителя з тихим сумом ми згадуємо його з великою вдячністю за ту турботу і клопіт, який він приділяв нам кожному у свій час на науковій і життєвій ниві. Ми намагаємося продовжувати його справу і це буде доброю пам'яттю про нього.

Цвігун А. Т., доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН України, академік
Міжнародної Академії наук екології і безпеки
життєдіяльності,
Заслужений працівник освіти України

Корифей науки і талановитий педагог

Анатолій Іванович був талановитим вченим з широким світоглядом. Його дослідження з кормовиробництва та ефективного використання кормів відрізнялися глибиною пошуку і торкалися всіх галузей тваринництва і птахівництва. Коло його інтересів було надзвичайно різноманітне.

За багаторічний період нашої співпраці спостерігав і дивувався бурхливій діяльності професора Свеженцова А. І. Він був наділений природою жити та творити на благо його оточуючим і на всіх посадах підтверджував та виправдовував цей дар. Анатолій Іванович з властивою йому відкритістю завжди брав ініціативу у вирішенні будь-яких масштабних наукових проблем, відповідально ставився до чистоти досліджень і вірогідності одержаних результатів, пропаганди здобутків та впровадження у виробництво власних розробок і розробок своїх численних учнів, доказово висвітлював ефективність і практичну цінність застосування рекомендацій у тваринництво. Як завідувач кафедрою, він був прикладом для колег, до його мудрих порад прислухалися.

Професор Свеженцов А. І. створив потужну наукову школу і завжди знаходив можливість допомагати людям – колегам, підлеглим, аспірантам, студентам, рядовим робітникам агроформувань різних форм власності. Його лекції студентам та працівникам тваринництва були зрозумілими кожному слухачеві. Вимогливий до себе, він настановляв інших бути такими ж обов'язковими.

Я вдячний долі і гордий тим, що мені поталанило спілкуватись з цим досвідченим керівником, проводити спільні дослідження, а також працювати разом на біотехнологічному факультеті Дніпропетровського аграрно-економічного університету. Це був справжній вчений, чуйний, надійний соратник. Дуже високо ціную його вагомий внесок у розвиток зоотехнічної науки і практики, а наполегливість і цілеспрямованість є яскравим прикладом порядного ставлення до дорученої справи для молоді.

***В. С. Козир**, академік НААН України, доктор сільськогосподарських наук, Заслужений зоотехнік України, Інститут сільського господарства степової зони НААН України*

Неперевершений учитель. Вимогливий керівний. Відвертий наставник

Людське життя складне, багатогранне і завжди сповнене протиріч та сподівань. І так вже склалося, що людина, аби вижити у цьому світі, повинна працювати, праця завжди була в центрі уваги суспільства. Людство пройшло складний шлях: від виготовлення найпростіших продуктів до виробництва найскладніших технологічних систем. Ми не замислюємося над тим, що всі блага цивілізації стають можливими тільки завдяки новим науковим досягненням, створенню та поширенню інновацій. Наразі в нашій державі праця вченого і неprestижна, і малооплачувана. На передових шпальтах газет та на телеекранах дуже рідко можна почути про вчених, від яких залежить майбутнє України як незалежної держави. Завдання інтелектуальної еліти – піднімати рівень науки і покращувати якість життя людей. Адже незалежність спочатку формується у свідомості людей, а потім трансформується у її економічному розвитку, який прямо пропорційно залежить від стану науки.

Зоотехнічна наука забезпечує нашій державі якісну продукцію. Одному Богу відомо, якими зусиллями це досягається, але, однозначно, неможливо це все робити без самовідданості своїй професії та захопленості справою свого життя. Це може робити тільки вчений, для якого наука не просто робота та захоплення, а і сенс життя. До таких вчених і відносився професор Анатолій Іванович Свеженцов. Важко вимовити, а ще складніше усвідомити, що поруч немає такого талановитого вчителя та вимогливого керівника.

Працював спочатку зоотехніком Оргіївської держплемстанції, що в Молдавській РСР, з 1946 р. – директором новоствореного племрадгоспу “Малоєшти”. За створення стада високопродуктивних корів і високі показники у тваринництві нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, Грамотою Президії Верховної Ради Молдавської РСР, срібною медаллю ВДНГ СРСР.

У 1995–2005 роках очолював кафедру годівлі сільськогосподарських тварин Дніпропетровського державного аграрного університету. У цей період професором Свеженцовим А. І. була започаткована наукова школа, яка займалася вивченням взаємозв'язків між мінеральними елементами і амінокислотами в кормах, а також обміну речовин в організмі свиней, великої рогатої худоби та птиці. Разом зі своїми учнями започаткував вивчення такої важливої проблеми як використання нетрадиційних продуктів крохмале-патокового виробництва в годівлі тварин і птиці.

Нам завжди не вистачатиме його доброзичливості, великого життєвого досвіду та високої освіченості. Доля неодноразово посилювала Анатолію Івановичу серйозні випробування, але подолати їх під силу лише вольовій, надзвичайно впевненій у справі, якій присвятив життя – можна сказати, могутній людині. Й понині у різних аграрних університетах, де він постійно був головою державних екзаменаційних комісій, добрим словом згадають професора А. І. Свеженцова, чесного, відвертого, з невгамовною любов'ю до праці, яку любив і волів багатьох їй навчити.

За часів керування кафедрою Дніпропетровського агроуніверситету була відкрита аспірантура, робота кипіла, захищалися одна за одною кандидатські дисертації. А скільки було видано різних посібників, довідників, монографій, наукових публікацій, якими ми – викладачі, аспіранти та студенти користуємося і понині. Професор Свеженцов А. І. був вимогливим до професійних і особистих якостей спеціалістів, логічно, з великою користю для студентів і викладацького складу планував навчально-виховний процес, враховуючи найдрібніші деталі, які згодом допомагали вирішувати проблемні питання.

Ті, хто знали Анатолія Івановича, працювали з ним, товаришували, спілкувалися на науковій царині, слухали його виступи, що завжди були яскравими і не залишали байдужим слухача, – усі згадують професора Свеженцова А. І. шанобливими, поважними, добрими словами. Обговорюючи його наукову творчість, що отримала широке визнання, згадуєш насичене

особливим емоційним світлом спілкування з численними учнями, його посмішку, доброту, непередавані жарти і жести, діалоги із співрозмовниками, прояви симпатії, прихильності, настрою. Не забували й пригадати незмінну його увагу до наших прохань допомогти – порадою, консультацією, ідеями, досвідом.

Професор Свеженцов А. І. був обдарованою людиною та мав такі якості, як: цілеспрямованість, велика працездатність, сміливість, здатність передбачати, вміння розпізнавати нове, висока вимогливість до себе та учнів. Він володів різнобічними знаннями, інтуїцією, був доброзичливим, умів підтримати ініціативу і спрямувати роботу. Все це дозволило йому та його науковій школі досягти вагомих наукових результатів.

Ми всі будемо неодноразово звертатися до його численних праць, згадувати дорогоцінні поради, за браком часу нетривалі, але змістовні за суттю бесіди, і завжди жалкувати, що багато чого не дослухали, не зробили так, як пропонував наш Учитель Анатолій Іванович, коли був поруч.

С. В. Цап, Н. А. Бегма, О. І. Мусіч, кандидати с.-г., доценти,
А. В. Хавтуріна, О. Т. Непорочна, кандидати с.-г.,
ст. викладачі, (Дніпропетровський ДАЕУ)
Д. В. Воронін, канд. с.-г., наук, директор ТОВ
«Поліський ремонтно-механічний завод», м. Житомир,
В. В. Жайворонок, канд. с.-г., наук, головний зоотехнік
ТОВ АФ «Обрій ЛТД» Чернігівської обл.

Всебічно обізнана, добропорядна людина

У 1999 році Анатолій Іванович, як завідувач кафедри годівлі сільськогосподарських тварин ДДАУ, запропонував мені навчання у аспірантурі. До цього періоду я закінчила ветеринарний факультет і працювала на кафедрі хірургії та ветеринарного акушерства. Спочатку я погодилася, а з часом стала розмірковувати, чи зможу, чи не підведу професора, який на мене покладає надії. Але інтерес до науки перевершив мої сумління і я погодилася та й хотілося підтвердити його сподівання.

Будучи аспіранткою Анатолія Івановича, згадується такий факт. Наукові дослідження я проводила у приватно-виробничій фірмі «Агроцентр» Дніпропетровської області. Вивчали ефективність використання побічних продуктів крохмале-патокового виробництва у годівлі курей-несучок. Одного разу я проводила балансовий дослід на птахофабриці, підготувавши необхідні зразки корму, йду у цех № 11, де знаходилося дослідне поголів'я, оглядаю птицю, спокійно роздаю комбікорм, і навіть не бачу, що попереду мій науковий керівник, а це була 7-ма година ранку. Я спочатку й сама не зрозуміла, злякалася я, чи зраділа, чи зможу я вірно до методики, визначеної моїм керівником, провести балансовий дослід, який я проводжу вперше. Навіть, будучи на відпочинку, він завжди брав із собою наші дисертації. Це ще раз говорить про наукового керівника як порядного вченого, самовіддану науці Людину.

Анатолій Іванович вважав за правило прийти на відкриту лекцію чи лабораторно-практичне заняття до молодого викладача. Після цього йшло детальне обговорення викладеного матеріалу як у теоретичному, так і в методичному аспектах. Обов'язково були зауваження, побажання, але нам тоді здавалося, що професор перевіряє нас, можливо не довіряє нам. І тільки сьогодні, ми розуміємо, що насправді Анатолій Іванович, хотів нам допомогти, навчити правильно методично викладати матеріал студентам. Навчаючись у аспірантурі, я відвідувала всі лекції, які викладав професор. Мені подобалась його неспішна, розважлива, розмірена манера, впевнений, глибокий голос. Він так подавав

матеріал, що було чути тільки шелест конспектів студентів, всі уважно слухали цікаву, насичену науковим аналізом лекцію.

Висока вимогливість до себе і викладачів кафедри поєднувались у нього з чуйністю, людяністю, терпінням до колег, аспірантів і студентів. Його поважали та прислухалися до його думки колеги.

У моїй пам'яті професор А. І. Свеженцов лишився як взірець, якому треба поклонитися, я глибоко вдячна долі за надану мені можливість працювати з такою Людиною.

*С. В. Цап, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри технології кормів і годівлі тварин,
Дніпропетровський ДАЕУ*

**Світлій пам'яті
моєму колезі і другу, професору
Свеженцову Анатолію Івановичу
присвячую**

Слова від серця, теплі, щирі
Я маю честь усім сказати
І свого друга Свеженцова
На конференції згадати.
Професор був він незвичайний,
Невтомно, плідно працював,
В експериментах на тваринах
Норми годівлі уточняв.
Його цікавило усе,
Що мали знати аспіранти,
Енергія, білок, ліпіди,
Цукри і макро-, мікроелементи.
Увагу сої приділяв,
Ферментам, вітамінам
Про те, як ККД кормів піднять,
Він повсякденно мріяв.
Анатолій Іванович був ортодоксом
Не зраджував традиції
Досліджував глютен і сою й БВД,
Мультиензимні композиції.
Писав він книги і статті

Підручники й посібники,
Студентів добре научав.
Багато з них були відмінники.
Сім'ї увагу приділяв,
За всіх дбайливо піклувався,
Що обіцяв, завжди робив,
Й від інших цього добивався.

І науковці й педагоги
Всі Свеженцова поважали
І його рівень професійний
Завжди високим визнавали.
Скажу відверто вам і щиро:
«Життя не даром він прожив
І школу вчених-годівельників
Він після себе залишив.
Із них два доктори наук
Ведуть роботу компанійську
В Одесі – Льоня Подобєд,
А Цвігун Толя – в Кам'янець-Подільську.
Світлана Цап і Оля Мусіч,
Анна Хавтуріна і Корник,
Воронін, Нестеренко і Яновська,
Жайворонок Вадим і Бегма Ната –
Це сьогодні вчені кандидати,
Які з життям у ногу йдуть
І звитяг вчителя несуть.
Отож, нехай світиться вічно
Пам'ять про вчителя в ваших серцях.
Не дайте забути, не дайте згнатьбити,
Несіть його славу надійно в руках!

*Дяченко Л. С., професор, доктор с.-г. наук,
завідувач кафедри технології кормів, кормових
добавок і годівлі тварин, Білоцерківський НАУ,*

Нетрадиционные кормовые добавки для животных и птицы

В то время как население Земли увеличивается за год примерно на 2 %, прирост продовольствия – на 1 %. Следовательно, в ближайшие годы снабжение населения продуктами питания будет напряженным, цены на них возрастут. Общеизвестно и то, что производство животноводческой продукции немыслимо без прочной кормовой базы. А между тем дефицит протеина, энергии, биологически активных веществ в рационах сельскохозяйственных животных лимитирует их высокую продуктивность во многих регионах мира. Не является секретом и тот факт, что многие хозяйства Украины испытывают затруднения по обеспечению сельскохозяйственных животных кормами. В этом случае животным выгоднее давать, прежде всего, корма не белковые, а богатые энергией, ибо они дешевле и менее дефицитны.

С другой стороны, на наш взгляд, разум человека не настолько инерционен, чтобы не искать другие, нетрадиционные источники питания как для человека, так и для животных.

Общепринято, что к традиционным кормам следует относить все те, которые издавна считаются пригодными для скармливания животным и широко используются на практике, а нетрадиционными – те, которые до последнего времени считались непригодными для этих целей, но с помощью которых рацион животных можно обогащать основными питательными веществами, витаминами, минеральными или биологически активными веществами при условии, что они абсолютно безвредны и не содержат вредных компонентов в недопустимой концентрации.

Под побочными подразумеваем такие продукты, которые образуются в результате физико-химической переработки сырья наряду с основной продукцией, но они не являются целью данного производственного процесса. Они приобретают потребительскую стоимость сразу же после выхода из него и могут быть

использованы в качестве сырья, материалов, готовой продукции в их нативном виде. Побочные продукты, как правило, являются товарными, т. е. имеют ГОСТ или ТУ, установленную цену, производство их планируется.

Еще в 1936 году Е. А. Болотин предпринял попытку дать характеристику побочных продуктов, получаемых в СССР при переработке зерна кукурузы в крахмал. Были представлены данные о наличии в глютене, мезге и зародышах кукурузы таких питательных веществ, как сырой протеин, клетчатка, жир, БЭВ. Сведения по содержанию в этих кормовых добавках минеральных веществ, аминокислот, витаминов отсутствовали.

Мы предприняли попытку обобщить имеющиеся сведения по этому вопросу, а также изложили результаты многолетних исследований по изучению эффективности побочных продуктов крахмало-паточного производства в кормлении сельскохозяйственных животных и птицы. Стремление использовать более дешевые виды сырья местного значения наблюдаются в комбикормовой промышленности как ближнего, так и дальнего зарубежья. За счет этого, например, в странах ЕС за последние 10 лет удельный вес зерна в комбикормах для птицы снизился с 68 до 50 %.

В настоящее время перечень нетрадиционных кормовых добавок достаточно обширный. Быстро развиваются рынки таких кормовых добавок, как пробиотики, пребиотики, дрожжи, ферментные препараты.

Вместе с тем серьезную озабоченность у производителей кормовых добавок Европы и США вызывают антибиотики, так как общественное мнение складывается не в их пользу.

Исходя из международных правил и требований Всемирной организации по сельскому хозяйству и продовольствию, Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ) все новые корма и кормовые добавки, полученные химическим или биологическим синтезом, перед допуском их к использованию в животноводстве должны быть хорошо изучены на безвредность как для животных, так и для человека.

Каждый такой корм или кормовая добавка должны быть изучены особенно тщательно на физико-химическое и

микробиологическое состояние с выявлением токсинообразующих грибов, плесеней, а также продуктов их жизнедеятельности. Вначале проводят ветеринарно-токсикологические и зоотехнические исследования препарата, а затем медико-биологические испытания.

По нашему мнению, изучение химического состава, микробиологического состояния и токсичности препарата на лабораторных и сельскохозяйственных животных является более важным, чем изучение его биологической и питательной ценности.

Необходимо проводить изучение таких препаратов, технология получения которых хорошо отработана, и гарантировано получение различных серий препарата с одинаковыми свойствами. Если технология не отработана или в случае ее изменения, когда нельзя получить идентичного препарата, изучение таких препаратов не имеет смысла.

Данные о физико-химическом составе новых кормов и кормовых добавок, а также препаратов химического и биологического синтеза, предназначенных для использования в животноводстве, должны включать обширную информацию по удельной массе, точке плавления, точке кипения, размерам частиц, растворимости, содержанию влаги, гигроскопичности, стабильности, содержанию активного начала, степени очистки, доле загрязнений метаболитами и исходными веществами, наличию сопутствующих веществ как органического, так и неорганического происхождения. Особое внимание должно быть обращено на содержание в них тяжелых металлов (ртуть, свинец, мышьяк, фтор, бор, стронций и др.).

Необходимо также иметь сведения о совместимости, устойчивости препарата в премиксах и комбикормах, данные, характеризующие условия хранения, охрану труда при производстве и использования таких комбикормов и т. д.

Микробиологическая характеристика продукта должна включать данные по общей бактериологической обсемененности (аэробы и анаэробы), присутствию бактерий из рода кишечной палочки, сальмонелл, протей, стафилококков, клостридий перфрингенс, а также токсинообразующих грибов и плесеней.

Если продукт является производным микробиологического синтеза, то необходимы сведения о содержании в нем продуцента или его спор. В микробиологическую характеристику необходимо включать информацию о наличии в продукте токсинов, особенно из класса афлатоксинов, охратоксинов, зеараленонов и др.

Физико-химические и микробиологические данные дают возможность оценить ветеринарно-токсикологическое состояние продукта, что должно включать изучение острой токсичности с выявлением летальной дозы как для лабораторных (крыс, мышей), так и для сельскохозяйственных животных, которым он предназначен.

По рекомендациям Всемирной организации по сельскому хозяйству и продовольствию (ФАО) острую токсичность определяют по методу Кербера на крысах или дополнительно на японских перепелах, а токсичность для крупного рогатого скота – на телятах или молодняке, для овец – на овцах или ягнятах, для птицы – на курах или японских перепелах, для пушных зверей – на том виде, которому предназначен корм или препарат.

Субхронические эксперименты по выявлению токсичности, как правило, проводят в опытах на крысах продолжительностью 90 дней, а также на том виде животных, которому предназначен продукт, в течение одного периода оптимального их использования: на птице – не менее 10 месяцев, на свиньях, крупном и мелком рогатом скоте – 18 месяцев. При этом экспериментальный рацион балансируют по всем питательным веществам, а препарат или корм вводят в рацион не менее двух уровней, один из которых является необходимым или рекомендованным автором, а второй – превышающий рекомендованный уровень в два или более раз (по рекомендациям ФАО – до пяти раз). Во всех случаях желательна более высокая нагрузочная доза с учетом специфики действия и назначения испытуемого вещества. Хроническую токсичность обычно изучают на крысах не менее 24 месяцев (по И. В. Петрухину).

Если новый корм или кормовую добавку используют в рационах беременных животных, то тогда рекомендуется изучить их влияние на генеративную функцию у крыс. Этот метод

позволяет выяснить способность препарата вызывать уродства у плодов или гибель зародышей.

Для выяснения мутагенности кормов и кормовых добавок ВОЗ рекомендует проводить исследования на крысах и мышах тестом на доминантную летальность. Если необходимо, то проводят изучение канцерогенных свойств препарата – каждый новый корм или кормовую добавку, прежде чем будут внедрять в широкое производство, должны быть хорошо изучены во всех отношениях. Особой тщательности требует изучение всевозможных отходов целлюлозно-бумажной, химической и микробиологической промышленности. Такие отходы, как правило, содержат больше вредных веществ, чем полезных.

Согласно инструкции научного совета ООН по белковой проблеме при определении сухого вещества, общего лизина, серосодержащих аминокислот, липидов, золы допустимый уровень живых клеток и сопутствующих микроорганизмов, например, в биомассе одноклеточных не должен превышать (в 1 г) – 10 000 живых бактерий, 100 живых дрожжевых клеток и плесеней, 10 энтеробактерий, 1 стафилококка, 1000 клостридий, 1000 стрептококков и 1 сальмонеллу (на 50 г биомассы).

ОАО "Днепропетровский крахмало-паточный комбинат" – одно из крупнейших предприятий пищевой промышленности по комплексной переработке кукурузы на крахмалопродукты и каротинсодержащие препараты, лидер крахмало-паточного производства. Он полностью обеспечивает потребность промышленности Украины в крахмалопродуктах. Вырабатывает широкий ассортимент крахмало-паточных продуктов высокого качества, которые реализуются пищевым предприятиям Украины, России, Беларуси, стран Прибалтики, Азии, стран Европы, Ближнего Востока. При этом на комбинате получают побочные продукты: крупку крупную и мелкую, зародыш, глютен, кукурузное масло, шрот, а из сырого крахмала – глюкозу, кормовую патоку.

Процесс начинается с загрузки зерна в бункер (гигрозагрузка экстракта). Экстракт (замочная вода) после упаривания применяют для производства сухих кормов. Гигрозагрузка производится при помощи воды и называется замочной. Замочка

длится 48–50 часов с применением сернистого газа [SO₂]. После этого зерно поступает в цех выработки. В нем зерно отцеживают от воды, которая опять уходит на гигроподачу, а зерно идет на первое дробление с последующим выделением зародыша. Конечным продуктом этого процесса являются зародыш и кашка. Зародыш направляется в отдельную емкость, а кашка идет в сборник, откуда насосом ее подают на сита.

Затем кашка поступает на второе дробление и оттуда в сборник, из которого кашка насосом подается на гидросмыв второй стадии выделения зародыша. После этого зародыш идет на измельчение, а кашка насосом подается на сита для промывки и выделения крахмального молочка.

Затем продукты смешиваются, в результате чего получаем смесь крахмалобелковой суспензии с крупной и мелкой мезгой, которую применяют для производства сухих кукурузных кормов или скармливают животным в сыром виде.

Зародыш направляется на сита для отцеживания и промывки от крахмала с последующей подачей на сита для третьей промывки, а затем в цех кормов.

На последние сита подается глютенная вода, которая выводится из схемы производства в виде крахмального молочка. При центрифугировании сырой крахмал оседает на дно, а глютен идет в сборник. Глютен используют вместе с мезгой или отдельно; как ценное кормовое средство, он еще является сырьем для других производств, например глютаминовой кислоты.

Глютен, получаемый при ситовании и очистке крахмальной суспензии содержит главным образом малоценный в кормовом отношении белок зеин – труднорастворимый белок, в составе которого отсутствуют или содержатся в незначительном количестве две незаменимые аминокислоты – лизин и триптофан. За рубежом глютен используют для приготовления глютенной муки, шерсти, клеев, пластиков.

Технологический процесс производства сухого кукурузного глютена (ТУ 46.15.195-97) включает ряд последовательных стадий:

- нейтрализация жидкого глютена едким натратехническим

раствором;

- обезвоживание жидкого глютена на декантере (сепараторе);
- обезвоживание жидкого глютена на фильтрпрессах;
- очистка от ферромагнитных примесей и просеивание;
- затаривание и складирование.

Жидкий глютен с содержанием сухих веществ до 4,0–4,5 % из сборника крахмального цеха насосом подают в сборник, из которого жидкий глютен самотеком через фильтры поступает на линию, где подается 4,0–10 % едкий натратехнический раствор для нейтрализации свободных жирных кислот.

Затем жидкий глютен попадает на теплообъемник, где продукт подогревают до температуры 58–60°C, после чего он поступает на декантер. Здесь происходит разделение твердой и жидкой фракции.

Твердая фракция с содержанием 58–65 % сухих веществ поступает в шнек сырого глютена и далее в смеситель.

Жидкая фракция (фильтрат) с декантера направляется в сборник фильтра и насосом откачивается в сепараторное отделение крахмального цеха. При поступлении жидкого глютена с содержанием 4,5 % сухих веществ фильтрат используют для разбавления глютена перед декантером.

Жидкий глютен с содержанием 9,0 % сухих веществ поступает в сборник и насосом подается на теплообменники для охлаждения до температуры 30–35°C. После чего он поступает на фильтрпресса. Там под давлением 0,8–1,0 кг/см² происходит механическое обезвоживание глютена до влажности 60–62 %. Твердая фракция подается в бункер, а затем шнеком в шнек-смеситель с последующей переработкой.

После этого сырой глютен поступает в сушильный барабан, где высушивается потоком горячих газов до влажности 12 %. Сушильным агентом являются продукты сгорания природного газа.

Из сушильного барабана глютен подается на норию, проходит через магнитную колонку, затем его направляют на вибросито для просеивания.

Кукурузный фосфатидный концентрат (КФК) (ТУ 10.18.204-89) получают в процессе производства кукурузного

масла из зародыша кукурузного зерна. После выделения из зерна зародыш сушат и пропускают через вальцы, затем его прожаривают и пропаривают в шестичанной жаровне. В дальнейшем он идет на фортпресса, где кукурузное масло отжимают, в результате остается жмых, который после второго прессования высушивают. Этот жмых второго прессования называют КФК – кукурузный фосфатидный концентрат.

Производство сухого кукурузного корма (маиса) осуществляется из отходов переработки зерна кукурузы: крупная и мелкая мезга, глютен и пыль. Он представляет собой смесь продуктов, которые получают в процессе мокрого способа переработки зерна кукурузы по следующим стадиям:

- механическое обезвоживание на ситах мелкой, крупной мезги, зародыша;
- механическое обезвоживание крупной мезги и зародыша на шнек-прессах;
- смешивание крупной мезги, глютена, отходов паточно-глюкозного производства;
- механическое обезвоживание на фильтрпрессах;
- смешивание обезвоживающей на фильтрпрессах смеси с крупной мезгой и отходами с элеватора;
- сушка корма в две стадии на барабанных сушилках;
- рассев корма на бурате;
- транспортировка в склад.

Таким образом, отходами кукурузно-крахмального производства являются: глютен – 8–10 %, жмых – 2,5–3 %, оболочки – 1 %, крупная мезга – 5,0–7,0 %, мелкая мезга – 3,0–4,0 %, экстракт – 8,0–10,0 % от веса перерабатываемой кукурузы. Общий выход побочных продуктов достигает 25–32 %. При этом из зародыша кукурузы получают кукурузное масло, из эндосперма – крахмал и глюкозу, а все белковые вещества остаются в побочных продуктах производства, которые до недавнего времени считались отходами производства и лишь сейчас находят применение как кормовые добавки в рационах животных.

Из всех побочных продуктов крахмало-паточного производства (ППКПП) наиболее высокобелковым является глютен, получаемый из эндосперма кукурузы после экстракции

углеводов. Примерно 65 % общего белка составляет спирторастворимая фракция. Количество биологически активных и полноценных белков (альбумины и глобулины) в глютене соответственно в 4 раза и 19 раз ниже, чем в исходном зерне кукурузы. Объясняется это тем, что основная масса водосолеора – растворимых белков уходит в экстракт при мокром помоле кукурузы.

При изучении качественного состава белков сухого кукурузного корма установлено, что альбумин-глобулиновая фракция представлена незначительным количеством, около 1/3 части белка составляют проламины, 62 % – глютелины. Уровень лизина в этом корме составляет 2,19 %, что соответствует его содержанию в низколизиновой кукурузе.

Питательная ценность глютена представлена щелочерастворимой фракцией, которая составляет 32 %. Содержание в белке лизина, гистидина, аргинина в глютене в 1,8–1,9 раза ниже по сравнению с зерном кукурузы. Поскольку содержание белка в глютене достигает 62–65 %, то общее количество аминокислот в рационах животных существенно выше, чем в рационах с использованием зерна ячменя или кукурузы.

В этом корме могут присутствовать экстракты ферментированной кукурузы и муки из зародышей кукурузы. Согласно различных экспериментальных данных (А. И. Карунский, 1987; Ю. В. Склянкин, С. Л. Стычинский, 1988; И. И. Мошкutelо и др., 2000) глютен содержит до 43 - 65 % белка, 3 - 8 % жира, 12 - 45 % крахмала. По энергетической ценности глютен превышает ячмень (В. Lapp et al, 1986).

Кукурузный экстракт и жмых сбалансированы по аминокислотному составу, в том числе по лизину. В белковом комплексе жмыха преобладают щелочерастворимые белки.

Крупная и мелкая мезга содержит сравнительно низкое количество сырого протеина – 11,2 и 14,6 % соответственно. Следовательно, 69–78 % белка здесь представлено полноценными фракциями.

Из глютена, крупной и мелкой мезги с добавлением жмыха на Верхнеднепровском крахмало-паточном комбинате получают

сухой кукурузный корм, используемый для кормления сельскохозяйственных животных.

На наш взгляд, для практического применения целесообразно представить усредненные показатели питательности ППКПП.

Еще ППКПП богаты не только протеином, но и клетчаткой, поэтому при скармливании птице их количество необходимо ограничивать.

Жирнокислотный состав глютена и КФК характеризуется преимущественным наличием стеариновой и пальмитиновой кислот. В сухом кукурузном корме преобладают лауриновая и пентадиеновая жирные кислоты.

Как известно, жиры кормов обладают не только высокой калорийностью, но и значительной метаболической активностью, зависящей от наличия в них ненасыщенных жирных кислот, главным образом линолевой. По данным зарубежных исследователей, в 1 кг маиса содержится 22 г линолевой кислоты, в 1 кг глютена – 32 г, а в КФК – 33 г.

Кукурузный экстракт (КЭ) содержит около 50 % сухих веществ, в том числе много фосфора, представленного в виде растворимых фосфорных солей, что в сочетании с растворимыми углеводами позволяет отнести его к ценным кормовым продуктам. Он обладает хорошим связующим действием.

По данным американских специалистов, количество переваримой энергии в сухом кукурузном корме и кукурузно-фосфатидном концентрате примерно одинаковое – 14,64–14,9 МДж против 17 МДж в глютене.

Содержание лизина, валина, лейцина и треонина в экстракте и жмыхе соответствует эталону ФАО, который применяют для оценки белков растительного происхождения.

Митчелл и Бидлс установили, что биологическая ценность протеина кукурузного шрота, составляет 77,6 % (при определении методом азотистого баланса), что равноценно биологической ценности говядины, и превосходит биологическую ценность соевого шрота. Кукурузный шрот по содержанию лизина и триптофана превосходит глютен и сухой кукурузный корм, тем самым способствуя повышению качества протеина. Наши

исследования не подтвердили такую концепцию в отношении триптофана.

Глютен по этим аминокислотам существенно уступает эталону ФАО, хотя в глютене отмечено повышенное количество не только белка, но и таких аминокислот, как аспарагиновая кислота, треонин, серин, аланин, изолейцин.

Нами установлено, что содержание лизина, цистина, метионина в побочных продуктах крахмало-паточного производства в три и более раза выше, чем в зерне кукурузы и ячменя. Поэтому в рационах сельскохозяйственных животных и птицы, после замены ячменя на ППКПП, валовое содержание основных аминокислот практически не уменьшается.

В глютене и сухом кукурузном корме довольно много холина и витамина Е, а количество витаминов группы В, в 1 кг глютена несколько иное: В₁ – 0,9 мг; В₂ – 2,2–3,3; В₃ – 10–13; В₄ – 770–1300, В₅ – 35–90 мг. Это зависит от многих факторов – сорта кукурузы, почвенно-климатических условий выращивания зерна кукурузы, различных технологий его переработки и т. д.

По данным С. В. Цап (2003), общая кислотность глютена составляет – 1,72° Неймана, сухого кукурузного корма – 16,13°, КФК – 5,59°, кислотное и перекисное число соответственно 28,73 мг КОН/г и 0,49 г 1/100; 36,62 мг КОН/г и 0,12 г 1/100; 27,75 мг КОН/г и 0,58 г 1/100. Как известно, допустимое кислотное число жира компонентов комбикорма для взрослой птицы не должно превышать 50 мг КОН/г.

Корма с высоким перекисным числом желательно не скармливать животным в больших количествах, поскольку происходит преобразование первичных продуктов окисления (пероксидов) во вторичные (оксикилоты, кетоны, альдегиды), которые опасны для организма как животных, так и человека.

По нашим данным (А. И. Свеженцов и др., 2002) микроэлементный состав продуктов крахмало-паточного производства не превышал максимально-допустимые уровни, за исключением сухого кукурузного корма.

Сопоставление концентрации микроэлементов в ППКПП с ее уровнями в зерне кукурузы показывает, что в ней содержится меньше меди, железа, цинка, чем в побочных продуктах крахмало-

паточного производства, но больше марганца. Такая концентрация микроэлемента в зерне кукурузы не влияет негативно на организм птицы.

Данные В. П. Мартыновского и др. (2002) аналогичны относительно содержания марганца в глютене, хотя имеет место отличие по уровню цинка в КФК.

Сопоставление наших данных по микроэлементному составу побочных продуктов крахмало-паточного производства с данными ученых США свидетельствует о большей концентрации микроэлементов в ППКПП американского производства. Это касается, в первую очередь, железа и особенно селена.

По данным Николаевского гидролизно-дрожжевого завода, в 1 кг глютена, который получен на Днепровском крахмало-паточном комбинате, содержится: железа – 303 мг; меди – 2,9; цинка – 29,6; марганца – 3,9; йода – 0,12 мг.

Сухой глютен – дорогостоящий продукт, пользующийся большим спросом на мировом рынке. Его цена составляет 600–800 дол. за 1 т, что в 1,5–2 раза превышает цену крахмала. То есть одно дело говорить, что какой-то корм дешевый источник пищи и другое – посчитать его стоимость в гривнах или в долларах.

Поскольку сухой кукурузный корм, глютен и КФК обычно не приходится долго хранить после размола, данных по длительному хранению этих кормовых продуктов имеется мало.

Шульц и Томас (цит. по Р. Д. Сили) сообщают, что биологическая ценность кукурузного шрота, после шести лет хранения составила 66 %; то есть при длительном хранении биологическая ценность шрота заметно снижается. Поскольку кукурузный шрот содержит относительно много жира, он может становиться прогорклым при продолжительном хранении. В рационах для птицы свежий кукурузный шрот дает лучшие результаты, чем хранившийся в течение некоторого времени. Влажный кукурузный глютен, по данным американских специалистов (С. Staples, С. Davis), можно включать в рационы дойного стада в количестве 25–30 % от сухого вещества вместо кукурузного зерна и соевого шрота, без снижения удоев.

На фоне несбалансированных по основным питательным веществам рационов применение побочных продуктов крахмало-

паточного производства может привести к отрицательным последствиям. Так, избыточное и систематическое скармливание их коровам (24,5–32,0 % от общей питательности рациона) в хозяйствах Верхнеднепровского района Днепропетровской области отрицательно повлияло на их обмен веществ и продуктивность (А. И. Свеженцов, 1991).

В состав средневзвешенного рациона коров в зимне-стойловый период входили корма, типичные для южных областей Украины: солома пшеничная – 5 кг; силос кукурузный – 15; сенаж вико-овсяный – 2; свекла кормовая – 6; комбикорм – 3; травяная мука из разнотравья – 0,1, а также маис – 3; сырой глютен – 5 кг. В некоторых хозяйствах количество жидкого глютена в рационах коров дойного стада достигало 8–10 кг. Кроме того, в состав комбикорма, выпускаемого межхозяйственным заводом, также включали 10–15 % маисовых кормов.

В результате кетоновые тела обнаружены не только в моче, но и молоке животных. При анализе причин сложившейся ситуации нами установлено, что скармливание глютена (до 8–10 кг на голову в сутки) и маиса (рН 3,2–3,9) в составе силосно-сенажных рационов, избыточных по белку, не сбалансированных по минеральным элементам, сахаро-протеиновому соотношению (0,3–1,0), создало предпосылки для накопления в организме β-оксимасляной и ацетоуксусной кислот. Положение усугублялось недостаточной обеспеченностью стельных коров витамином Д, нарушениями фосфорно-кальциевого обмена. В результате еще в эмбриональный период у плода развивалась токсическая дистрофия печени, что приводило к падежу новорожденных телят (12–15,5 %). У части коров зафиксировано ожирение и снижение продуктивности на 18–25 %.

Хозяйствам рекомендовали шире использовать в кормлении крупного рогатого скота витаминно-травяную муку, свекловичную мелассу, 80 г обесфторенного фосфата на одну корову в сутки, смесь микроэлементов при одновременном уменьшении в рационах доли отходов крахмало-паточного производства.

Исследователи изучают разные формы кукурузного глютена. Например, Е. Е. Комкова и др. (1991) определяли эффективность

жидкого глютена в рационах откормочных бычков, заменяя им часть комбикормов. Исследователи отметили низкий распад глютена в рубце, что частично решает проблему добавочного обеспечения животных протеином и аминокислотами на уровне кишечного метаболизма.

Что же касается сухого кукурузного глютена как высокобелкового корма, то его можно успешно скармливать высокопродуктивным коровам. Например, по данным Всероссийского научно-исследовательского института физиологии, биохимии и питания сельскохозяйственных животных, ежесуточное скармливание молочным коровам с удоем 5500–6000 кг 2–4 кг сухого глютена повышало их молочную продуктивность на 9,8–12,1 %, выход жира – на 9,1–11,9 %, молочного белка – на 6,9–8,9 % (Э. А. Вторых, 1998).

По данным М. Ш. Мовлянова (1990), включение глютена (20 % по питательности) в рационы телок положительно влияет на их физиологическое состояние и репродуктивную функцию.

Скармливание же телкам глютена в повышенной дозе (50 % по питательности) привело к ухудшению физиологических показателей организма: снизилось содержание общего белка в сыворотке крови и уровень гемоглобина, фиксируются явления диспротеинемии, лейкоцитоза, ацидоза, нарушаются половые циклы у 85,7 % коров, снижается их оплодотворяемость, рождаются телята с низкой живой массой.

Негативное действие глютена на фоне его повышенных доз подтверждается морфологическими изменениями половых и некоторых паренхиматозных органов телок, развитием хронической воспалительной реакции, представленной лимфоцитарными клетками с примесью эозинофилов в печени, почках, миокарде как проявление токсико-аллергического воздействия. В яичниках, рогах и шейках матки обнаруживаются атрофические и фиброзные процессы.

Незначительный эффект от применения глютена получили В. Н. Игнатьев и Б. М. Брандис из Молдавского НИИ животноводства и ветеринарии. После скармливания 450 и 500 г сухого глютена на 1 телку (возраст на начало опыта – 8 месяцев) среднесуточные приросты живой массы увеличились только на 5 %. К сожалению,

авторы не указали уровень протеина в основном рационе, что не позволяет интерпретировать результаты эксперимента.

Дача глютена крольчихам в дозе 30 % от общей питательности также отрицательно влияет на физиологическое состояние и репродуктивную функцию. Побочное действие повышенных доз глютена проявляется снижением содержания общего белка и уровня гемоглобина в крови, лейкоцитозом, снижением плодовитости и живой массы приплода при рождении, отставании крольчат в росте и развитии в постнатальном периоде. Меньшее количество глютена (5 г/кг живой массы кроликов) не оказывает токсического действия на биохимические показатели крови и течение физиологических процессов в организме (И. В. Данков, В. Ф. Тимчук).

По утверждению Г. Д. Гуменюк и др. (1991), глютен особенно ценен для взрослого крупного рогатого скота. Автор считает, что для свиней глютен не может быть полноценной добавкой, так как не содержит всех необходимых аминокислот, макро- и микроэлементов.

Но американским фермерам еще в 1957–1960 гг. рекомендовали включать глютен в рацион свиней не более 5 % (по Н. А. Шманенкову). В Германии изучали эффективность глютена в рационах молодняка свиней живой массой 35–90 кг. Овес и ячмень заменили полностью глютенем (содержал 22,3 % протеина), также им частично заменили соевый шрот. В результате среднесуточные приросты массы снизились до 690 г против 720 г в контроле (по Г. Д. Гуменюк и др., 1991).

По утверждению Б. Д. Гусовой (1996), 30 % добавка дрожжеванного глютена в рацион свиней не вызвала стойких дистрофических перемен в сердце, почках, печени.

Более 100 лет назад в США (в 80-х годах XIX ст.) на кукурузный глютен смотрели как на непригодный отход производства крахмала. Кукурузо-перерабатываемый завод в Баффало (штат Нью-Йорк) сбрасывал его в ближайший канал. Но затем, по мере усовершенствования технологии, этот продукт стал питательным кормом для молодняка крупного рогатого скота (М. Е. Энсмингер и др., 1990).

Исходя из вышеизложенного, можно утверждать, что все отходы крахмало-патокового производства владеют высокими кормовыми качествами. Они характеризуются высокими

коэффициентами переваривания питательных веществ и доступностью аминокислот, в рационах животных и птицы могут заменять растительные белковые корма.

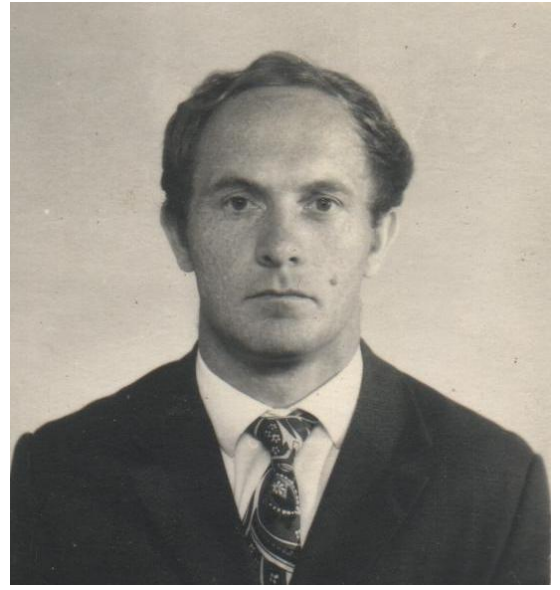
А. И. Свеженцов, В. Н. Коробко

Передрук. Нетрадиционные кормовые добавки для животных и птицы : моногр. / А. И. Свеженцов, В. Н. Коробко ; Днепропетр. гос. аграр. ун-т. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2004. – 296 с.

Фотоогляд: люди, роки, життя...

Свеженцов А. І., студент ІV курсу зоотехнічного факультету Московської ветеринарної академії ім. К. І. Скрябіна, 1962 р.

Асистент кафедри годівлі с.-г. тварин Дніпропетровського СГІ, 1977 р.

Колектив кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Дніпропетровського СГІ (1996 р.)

Завідувач кафедри годівлі с.-г. тварин ДДАУ Свеженцов А. І., (1995–2005)

У колі однодумців

*Професор Свеженцов А. І. і пошукач Бегма Н. А.
за обговоренням наукової роботи*

Колектив кафедри, 1999 р.

Учасники Міжнародної науково-практичної конференції (США, 2004 р.)

Учні професора Свеженцова А. І. після підвищення кваліфікації на кафедрі годівлі сільськогосподарських тварин ДДАУ

Професор Свеженцов А. І. – наставник учнів і молоді

Колектив кафедри годівлі с.-г. тварин ДДАУ, 2006 р.

Професор Свеженцов А. І. доповідає на Міжнародній науково-практичній конференції. ДДАУ, 2006 р.

На Міжнародній науково-практичній конференції. ДДАУ, 2006 р.

Оптимізація нормованої годівлі продуктивних тварин

Засновник наукової школи

Свеженцов Анатолий Иванович, доктор сільськогосподарських наук, професор. Випускник Московської ветеринарної академії ім. К.І. Скрябіна 1963 року. Очолював кафедру годівлі с.-г. тварин у Дніпропетровському державному університеті з 1995 по 2005 рік.

Разом зі своїми учнями він уперше в Україні започаткував вивчення важливої наукової проблеми, направленої на вдосконалення та оптимізацію раціонів годівлі продуктивних тварин і птиці з використанням нетрадиційних кормових засобів і біологічно активних речовин, зокрема побічних продуктів крохмале-патокового та гірчичного виробництва, мікробіологічного каротину, органічних сполук мікроелементів та ферментних препаратів.

Під його науковим керівництвом захищено 2 докторських та 11 кандидатських дисертацій.

Керівник наукової школи

Микитюк Віктор Васильович, доктор сільськогосподарських наук, професор. З 2005 р. очолює кафедру технології кормів і годівлі тварин. Основні наукові дослідження присвятив визначенню трансформації поживних речовин кормів степової зони в період адаптації імпортованих тварин.

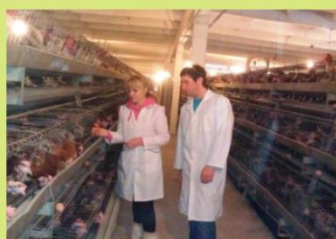
Науковий напрям: науково-практичне обґрунтування використання інноваційних кормових добавок та біологічно активних речовин у раціонах годівлі продуктивних тварин і птиці.

Послідовники: кандидати с.-г. наук Цап С.В., Яновська О.В., Воронін Д.В., Мусіч О.І., Жайворонок В.В., Бегма Н.А., Василенко Т.О.; викладачі Хавтуріна Г.В., Поротікова І.І., аспіранти Рубан Н.О., Оріщук О.С.

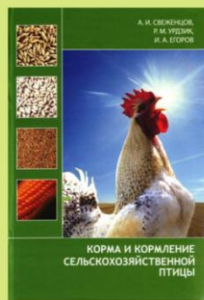
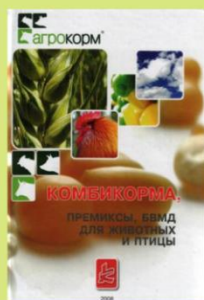
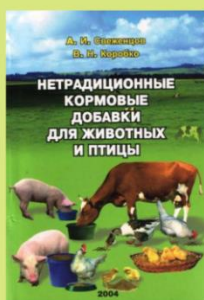

Наукова школа досліджує:

- поживність кормів степової зони України, які заготовляють господарства різних форм власності;
- особливості конверсії поживних речовин у жуйних за оптимізації амінокислотного та мінерального живлення;
- ефективність використання інноваційних енергопротеїнових компонентів із нетрадиційних джерел надходження в годівлі сільськогосподарських тварин і птиці.

Науково-практичні досягнення: опубліковано понад 305 наукових робіт, видано 14 підручників, монографій та наукових рекомендацій, одержано 17 патентів на винаходи, які широко використовуються на виробництві та в навчальному процесі.

Наукова школа ДДАЕУ «Оптимізація нормованої годівлі продуктивних тварин». Засновник школи: професор, докт. с.-г. наук Свеженцов А. І., керівник: професор, докт. с.-г. наук Микитюк В. В.

Продовжувачі наукової школи професора Свеженцова А. І.

Професор Свеженцов Анатолій Іванович зі своїми учнями, жовтень 2006 року

*Творча дискусія з питань наукової діяльності
кафедри годівлі с.-г. тварин. ДДАУ, 2006 р.*

*Вітання ювіляра професора Свеженцова А. І.
зі 70-річчям від дня народження, 2006 р.*

Хронологічний покажчик публікацій¹

1968

1. **Использование** кормоамин-В в рационах свиней / А. И. Свеженцов, В. П. Саенко // Доклады ВАСХНИЛ. – М., 1968. – № 11. – С. 24-27.

1969

2. **Влияние** кобальта на потребность свиней в аминокислотах / А. И. Свеженцов // Материалы науч. конф. профессорско-преподавательского состава зоотехн. фак., 3–7 июня 1968 г. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1969. – С. 30-32.

3. **Влияние** микроэлемента кобальта на потребность молодняка свиней в аминокислотах / Г. Ф. Степурин, А. И. Свеженцов // Труды / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1969. – Т. 58 : Аминокислотное питание свиней. – С. 72-81.

4. **Динамика** свободных аминокислот в крови свиней при добавках в рационы лизина, метионина и хлористого кобальта / А. И. Свеженцов // Материалы науч. конф. профессорско-преподавательского состава зоотехн. фак., 3–7 июня 1968 г. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1969. – С. 27-29.

5. **Кобальт** в кормлении свиней / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1969. – № 11. – С. 50-51.

6. **Обмен** азота и продуктивность молодняка свиней в зависимости от уровня кобальта и лизина в рационах / Г. Ф. Степурин, А. И. Свеженцов // Труды / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1969. – Т. 58 : Аминокислотное питание свиней. – С. 82-85.

1970

7. **Влияние** кобальта на развитие и обмен веществ ремонтного молодняка свиней при разном уровне аминокислот в

*Матеріали розміщені за роками видань, а в межах року – в алфавітному порядку в такій послідовності: книги, брошури, статті в збірниках та періодичних виданнях, авторські свідоцтва та патенти

рационах : автореф. дис. на соискание учен. степ. канд. с.-х. наук : [спец.] 551 «Кормление с.-х. животных и технология кормов» / Свеженцов Анатолий Иванович ; НИИ сельского хоз-ва центр. районов Нечерноземной зоны. – Немчиновка (Моск. обл.), 1970. – 20 с.

8. **Гистологическое** строение печени, почек и селезенки свиней при скармливании микроэлемента кобальта в составе рационов с различным количеством протеина / Г. Ф. Степурин, А. И. Свеженцов // Труды / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1970. – Т. 79 : Аминокислотное питание сельскохозяйственных животных. – С. 100-106.

9. **Продуктивность** и обмен веществ у ремонтного молодняка свиней при скармливании рационов, обогащенных лизином и хлористым кобальтом / Г. Ф. Степурин, А. И. Свеженцов // Там же. – С. 87-99.

1971

10. **К вопросу** о взаимосвязи аминокислот с углеводами разной природы и некоторыми биологически активными веществами в питании свиней / А. И. Свеженцов, Г. Ф. Степурин, С. Г. Черный, Г. Н. Кушнир // Тр. Всесоюз. науч.-исслед. ин-та физиологии и биохимии с.-х. животных. – Боровск : [б. и.], 1971. – Т. 10.

11. **Усвояемость** аминокислот свиньями при добавках в рационы микроэлемента кобальта и аминокислоты лизина / А. И. Свеженцов // Материалы конф. профессорско-преподавательского состава и аспирантов зоотехн. фак. по итогам НИР, 9–13 марта 1970 г. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1971. – С. 46-48.

1972

12. **Опыт** приготовления сенажа в совхозе «Малаешты» : информ. листок / А. И. Свеженцов ; Молдавский НИИ науч.-техн. информ. и технико-экон. исслед. (НИИНТИТЭИ) Госплана МССР. – Кишинев, 1972. – № 44. – 4 с.

13. **Технология** производства молока на промышленной основе в Молдавской ССР / А. И. Свеженцов. – Кишинев, 1972.

14. **Молочному** комплексу – полноценные корма / А. И. Свеженцов // Молочное и мясное скотоводство : науч.-произв. журн. – М., 1972. – № 5. – С. 17-18.

15. **О продуктивности** новой породы / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1972. – № 4.

16. **Производство** и использование травяной муки / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1972. – № 8.

1973

17. **Новый** ферментный препарат при выращивании молодняка / А. И. Свеженцов, Н. В. Ездаков, В. В. Демиденюк // Молочное и мясное скотоводство : науч.-произв. журн. – М, 1973. – № 11. – С. 44.

18. **Основа** высокой продуктивности / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1973.

1974

19. **Резервы** увеличения производства молока / А. И. Свеженцов. – Кишинев : Карта Молдавияскэ, 1974. – 48 с.

20. **Использование** пектофозтидина П10х в рационах бычков / А. И. Свеженцов, Н. В. Ездаков, В. В. Демиденюк : тез. докл. и сообщ. II Всесоюз. совещ. по применению ферментных препаратов в животноводстве, (Львов, 1974 г.). – М., 1974.

21. **Качество** и использование травяной муки / А. И. Свеженцов, В. Н. Игнатъев, М. А. Бахчиванджи // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1974. – № 4.

22. **Обмен** веществ в организме бычков при скармливании пектофозтидина / А. И. Свеженцов // Интенсификация ведения отраслей сельского хозяйства : тез. докл. респ. науч. конф., май 1974 г. – Кишинев, 1974. – С. 156-158.

23. **Основы** высокой продуктивности / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1973. – № 3.

24. **Перспективы** химизации / А. И. Свеженцов, Е. А. Смоленский // Рациональное использование удобрений – основа получения высоких урожаев и повышения плодородия почв : тезисы докл. науч.-произв. конф., апр. 1974 г. / М-во сельского хоз-ва МССР, Молд. науч.-техн. о-во сельского хоз-ва, Кишинев. филиал ЦИНАО. – Кишинев : [б. и.], 1974.

25. **Продуктивность** и некоторые показатели обмена веществ у кур в зависимости от содержания витамина А в комбикорме / А. И. Свеженцов, В. Н. Игнатъев, М. Г. Лысов // Пути повышения продуктивности животноводства : [сб. ст.] / М-во сельского хоз-ва МССР, Молд. НИИ животноводства и ветеринарии ; [редкол.: А. М. Долгов (отв. ред.) и др.]. – Кишинев : Штиинца, 1974.

26. **Ферменты** в летних рационах бычков / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1974. – № 5. – С. 44.

1975

27. **Обеспеченность** йодом молодняка крупного рогатого скота в условиях Молдавской ССР : экспресс-информ. / А. И. Свеженцов, М. М. Левин ; Молд. НИИ науч.-техн. информ. и техн.-экон. исслед. (НИИНТИТЭИ) Госплана МССР. – Кишинев, 1974. – 17 с.

28. **Обмен** веществ в организме бычков при скармливании рационов с различной минеральной питательностью / А. И. Свеженцов // Интенсификация ведения отраслей сельского хозяйства : тез. докл. респ. науч. конф., март 1975 г. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе, НТО сельского хоз-ва МССР ; [редкол: чл.-кор. АН МССР Г. Я. Рудь (гл. ред.) и др.]. – Кишинев : [б. и.], 1975.

29. **Потребность** телят в кобальте / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1975. – № 10. – С. 42.

30. **Содержание** йода в кормах и растениях в Молдавской ССР / А. И. Свеженцов, С. И. Тома, Е. П. Коптенко // Химия в сельском хозяйстве : науч.-техн. журн. – М., 1975. – № 12. – С. 39-41.

31. **Травяная** мука – ценный заменитель / Л. И. Гураль, А. И. Свеженцов // Молочное и мясное скотоводство : науч.-произв. журн. – М., 1975. – № 5. – С. 42.

1976

32. **Содержание** микроэлементов в кормах (зеленой массе кукурузы и зерне ячменя) при внесении высоких доз удобрений : информ. листок / А. И. Свеженцов, М. И. Думитрашко, В. И. Штафаница, И. Г. Мельник ; Молд. НИИ науч.-техн. информ. и техн.-экон. исслед. (НИИНТИТЭИ) Госплана МССР. – Кишинев, 1976. – № 180. – 5 с.

33. **Содержание** микроэлементов в кормах и водоисточниках Молдавской ССР / [А. И. Свеженцов, С. И. Тома, Е. В. Петраков и др.]. – Кишинев : Картя Молдовеняскэ, 1976. – 80 с.

34. **Эффективность** биологически активных веществ в рационах сельскохозяйственных животных в условиях Молдавской ССР : обзор / А. И. Свеженцов ; Молд. НИИ науч.-техн. инф. и техн.-экон. исслед. (НИИНТИТЭИ) Госплана МССР. – Кишинев : [б. и.], 1976. – 53 с.

35. **Влияние** удобрений на содержание микроэлементов в кормах / З. Н. Наконечная, С. И. Тома, А. И. Свеженцов, И. Г. Мельник // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1976. – № 12. – С. 19-20.

36. **Использование** кайода и пектофоэтидина П10х в рационах бычков / А. И. Свеженцов, Н. В. Ездаков, В. В. Демиденюк // Животноводство : науч.-зоотехн. журн. – М., 1976. – № 5. – С. 60-61.

37. **О химическом** составе кормов / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1976. – № 8.

38. **Определение** подвижных форм марганца, цинка, меди и кобальта в почвах методом атомно-абсорбционной спектроскопии / С. И. Тома, В. Н. Дубин, А. И. Свеженцов // Спектральный анализ почвенно-агрохимических объектов : [сб. ст.] / Центр. ин-т агрохим. обслуживания сельского хоз-ва ; [редкол.: Л. М. Державин (гл. ред.) и др.]. – М. : ЦИНАО, 1976 – С. 107-112.

1977

39. **Содержание** фтора в почвах, воде и кормах Молдавской ССР : информ. листок / А. И. Свеженцов, Г. П. Стрижова, Л. М. Бобринский, И. Н. Беззубов / Молд. НИИ науч.-техн. информ. и техн.-экон. исслед. (НИИНТИТЭИ) Госплана МССР. – Кишинев, 1977. – № 210. – 5 с.

40. **Влияние** микроэлементов на качество молока и мяса / А. И. Свеженцов, И. Г. Мельник // Совершенствование технологии ведения животноводства на промышленной основе : тезисы докл. респ. науч.-произв. конф. – Кишинев, 1977.

41. **Изменение** концентрации аминокислот и микроэлементов в сахарной свекле при внесении удобрений / [А. И. Свеженцов, И. Г. Гожинецкий, И. Г. Мельник и др.] // Актуальные вопросы физиологии и биохимии растений Молдавии : материалы Второй респ. конф. физиологов и биохимиков, 11–12 окт. 1976 г. – Кишинев : Штиинца, 1977.

42. **Корма** как источник микроэлементов / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1977. – № 9.

43. **Микроэлементы** в кормопроизводстве и животноводстве / А. И. Свеженцов // Микроэлементы в сельском хозяйстве Молдавии : [сб. науч. ст.] / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1977.

44. **Накопление** микроэлементов и аминокислот при использовании удобрений / А. И. Свеженцов, И. Г. Мельник // Эффективность химизации и агрохимического обслуживания сельского хозяйства Молдавии : [сб. ст.] / Кишинев. филиал ЦИНАО, Гос. агрохим. служба ; [редкол.: И. Г. Гожинецкий (отв. ред.) и др.]. – Кишинев : Штиинца, 1977.

45. **Питательность** травяной муки из различных видов трав / А. И. Свеженцов, В. Н. Игнатьев, М. А. Бахчиванжи // Труды / Центр. ин-т агрохим. обслуживания сельского хоз-ва (ЦИНАО). – Кишинев, 1977. – Вып. 9. – С. 77-83.

46. **Продуктивность** и аминокислотный состав крови коров при скармливании кайода (иодистого калия) и соли кобальта / А. И. Свеженцов, Г. Ф. Степурин // Интенсивное ведение

животноводства : межвуз. сб. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1977. – С. 27-31.

47. **Продуктивность** и качество мяса бычков при скармливании серноокислого цинка / А. И. Свеженцов // Микроэлементы в сельском хозяйстве Молдавии : [сб. науч. ст.] / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1977. – С. 43-45.

48. **Продуктивность** коров и качество молока при скармливании цинка / А. И. Свеженцов, П. И. Трофимов, Г. Г. Цуркан // Сельское хозяйство Молдавии : науч. произв. журн. – Кишинев, 1977. – № 5.

49. **Эффективность** добавок хлористого кобальта и препарата «Кайод» в рационах дойных коров / А. И. Свеженцов // Микроэлементы в сельском хозяйстве Молдавии : [сб. науч. ст.] / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1977.

1978

50. **Накопление** некоторых макро- и микроэлементов в кукурузе при внесении высоких доз удобрений / А. И. Свеженцов // Тезисы докл. II Всесоюз. науч.-техн. конф. молодых ученых по проблемам кукурузы, (Днепропетровск, 21–23 нояб. 1978 г.). – Днепропетровск, 1978.

51. **Эффективность** отдельных и комплексных добавок солей микроэлементов и ферментных препаратов в рационах животных / А. И. Свеженцов, Г. Ф. Степурин, И. П. Гладыш, М. И. Свеженцова // Интенсивное ведение животноводства : межвуз. сб. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1978. – С. 35-40.

1979

52. **Биологически** активные добавки в рационах свиней на комплексе / И. Гладыш, А. Свеженцов // Свиноводство : науч.-произв. журн. – М., 1979. – № 10. – С. 32-33.

53. **Динамика** минерального состава молока после скармливания коровам микроэлементов / А. И. Свеженцов // Совершенствование племенной работы и технологии животноводства в центральной степи УССР : тр. / Днепропетр. с.-х.

ин-т ; [отв. ред. М. А. Селех]. – Днепропетровск : Никопол. гор. тип., 1979. – Т. 42. – С. 118-122.

54. **Некоторые** вопросы минерального питания коров на комплексах / А. И. Свеженцов // Повышение качества и эффективности использования кормов : тезисы докл. Респ. науч.-произв. конф., (13–14 дек. 1979 г.). – К., 1979.

55. **Обогащение** микроэлементами дрожжей в рационах бычков / А. И. Свеженцов, В. В. Котелев, А. Г. Захария // Эффективность агрохимического обслуживания сельского хозяйства в Молдавии : [сб. ст.] / Центр. ин-т агрохим. обслуживания сельского хоз-ва, Кишин. фил. ЦИНАО НПО «Плодородие» ; [редкол.: И. И. Либерштейн (отв. ред.) и др.]. – Кишинев : Штиинца, 1979. – С. 177-181.

56. **Содержание** кальция, фосфора, калия и магния в кормах Молдавской ССР / А. И. Свеженцов // Там же. – С. 171-177.

57. **Эффективность** микроэлементов и гумата натрия в рационах молодняка крупного рогатого скота / А. И. Свеженцов, М. И. Свеженцова // Совершенствование племенной работы и технологии животноводства в центральной степи УССР : тр. / Днепропетр. с.-х. ин-т ; [отв. ред. М. А. Селех]. – Днепропетровск : Никопол. гор. тип., 1979. – Т. 42. – С. 89-92.

1980

58. **Обоснование** микроминерального питания крупного рогатого скота в условиях промышленных комплексов Молдавской ССР : автореф. дис. на соискание ученой степени д-ра с.-х. наук : [спец.] 06.02.02 «Кормление сельскохозяйственных животных и технология кормов» / Свеженцов Анатолий Иванович ; Всесоюз. НИИ животноводства, [Кишинев. филиал ЦИНАО]. – Дубровицы (Моск. обл.), 1980. – 46 с.

59. **Интегрированность** щитовидной железы у молодняка как показатель ее функционального состояния / А. И. Свеженцов, В. С. Литвин, Л. В. Гербильский, Е. В. Александрова // Совершенствование племенной работы и технологии животноводства в степи УССР : тр. / Днепропетр. с.-х. ин-т ; [отв. ред. М. А. Селех]. – Днепропетровск : Гор. тип. № 3, 1979. – Т. 46. – С. 18-25.

60. **Минеральный** состав молока при скормливании коровам микроэлементов / А. И. Свеженцов // Доклады ВАСХНИЛ. – М., 1980. – № 2. – С. 27-29.

61. **Оценка** биогеохимической ситуации в очагах флюороза и остеодистрофии животных / А. И. Свеженцов // Сельскохозяйственная биология : науч.-теорет. журн. – М., 1980. – Т. 15, №. 4. – С. 610-613.

62. **Системный** подход к обоснованию микроминерального питания скота в условиях промышленных комплексов / А. И. Свеженцов // Системно-экологический подход к современным проблемам сельского хозяйства и науки : тез. докл. на зональной науч. конф. – Горький : [б. и.], 1980.

1981

63. **Временные** рекомендации по применению кормового препарата микробиологического каротина в животноводстве / А. И. Свеженцов, А. Д. Грачев, А. М. Попов. – Днепропетровск, 1981.

64. **Применение** микробиологического каротина в животноводстве и птицеводстве : информ. листок / А. И. Свеженцов, А. М. Попов ; Запорож. гос. Центр науч.-техн. и экон. информ. (ЗЦНТИ). – Запорожье, 1981. – № 146-81. – 5 с.

65. **Эффективное** использование микроэлементов в животноводстве : информ. листок / А. И. Свеженцов ; Запорож. гос. Центр науч.-техн. и экон. информ. (ЗЦНТИ). – Запорожье, 1981. – № 180-81. – 5 с.

66. **Химический** состав и питательность кормов Днепропетровской обл. / А. И. Свеженцов, М. П. Сонько [и др.]. – Днепропетровск, 1981. – 29 с.

67. **Динамика** аминокислотных и микроэлементных структур в кормах на фоне интенсивного применения удобрений / А. И. Свеженцов // Производство и использование растительного белка : тез. докл. Всесоюз. совещ., 15–17 дек. 1981 г. / Краснодар. НИИСХ. – Краснодар, 1981. – С. 143-144.

68. **Особенности** биогеохимической ситуации на животноводческих объектах Молдавской ССР / С. И. Тома, А. И. Свеженцов, Т. И. Помирко // Известия АН Молдавской ССР. Серия биол. и хим. наук. – Кишинев, 1981. – № 5. – С. 42-46.

69. **Системно-экологический** подход к питанию скота на комплексах / А. И. Свеженцов // IX Всесоюз. конф. по проблемам микроэлементов в биологии, 12-16 окт. 1981 г. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе : тез. докл. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1981. – С. 141-143.

1982

70. **Проблемы** энергетического и минерального питания животных / А. И. Свеженцов. – Одесса, 1982. – 45 с.

71. **Тимчасові** рекомендації з застосування гумату натрію в скотарстві / В. С. Козирь, Л. А. Христева, В. І. Сокрут, І. Г. Білогрудов, А. І. Свеженцов. – Дніпропетровськ, 1982. – 11 с.

72. **Интеграция** щитовидной железы у животных с учетом микроэлементов в рационах / Л. В. Гербильский, А. И. Свеженцов, В. С. Литвин [и др.] // Использование кормовых добавок в животноводстве юга Украины : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1982. – С. 48-54.

73. **Использование** микробиологического каротина в кормлении свиней / А. И. Свеженцов // Там же. – С. 17-22.

74. **Распределение** микроэлементов в кормовых средствах в условиях почвенно-климатических провинций Молдавской ССР / А. И. Свеженцов, Т. И. Помирко // Оптимизация питания и продуктивность сельскохозяйственных растений : [сб. ст.] / АН МССР, Ин-т физиологии и биохимии растений ; отв. ред. С. И. Тома. – Кишинев : Щтиинца, 1982.

1983

75. **Питательность** и химический состав кормов Одесской области / В. Н. Зима, А. И. Свеженцов [и др.]. – Одесса, 1983. – 17 с.

76. **Эффективность** кормового препарата микробиологического каротина (КПМК) в кормлении животных / А. И. Свеженцов. – Одесса, 1983.

77. **Микроэлементы** в животноводстве / А. И. Свеженцов // Микроэлементы в СССР : [сб.] / Науч. совет АН СССР по проблемам микроэлементов в биологии, АН Латвийской ССР, Ин-т биологии. – Рига : Зинатне, 1983. – Вып. 24. – С. 73-78.

78. **Синергизм** микроэлементов, дилудина и микробиологического каротина в кормлении животных на юге Украины / А. И. Свеженцов // Науч.-техн. бюл. ЦНИИПТИМЭЖ / [Центр. науч. исслед. и проектно-технол. ин-т механизации и электрификации животноводства южной зоны СССР]. – К., 1983. – Вып. 19. – С. 31-37.

1984

79. **Соя** в кормлении сельскохозяйственных животных / А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед : обзор. инф. / Одес. ЦНТИ. – Одесса, 1984. – 21 с.

80. **Кормовий** препарат мікробіологічного каротину і продуктивність свиней / А. І. Свеженцов, А. Р. Лоза // Вісник с.-г. науки : наук. журн. – К., 1984. – № 1. – С. 19-21.

81. **Микробиологический** каротин в рационах коров и телят. Использование его в кормлении животных / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1984. – № 8. – С. 42-43.

82. **Микробиологический** каротин в рационах коров и телят / А. И. Свеженцов, И. П. Филоненко, М. И. Свеженцова // Молочное и мясное скотоводство : науч.-произв. журн. – М., 1984. – № 10. – С. 28-29.

83. **Наличие** микроэлементов в кормах юга Украины / [А. И. Свеженцов, В. И. Власов, Л. Е. Потехина и др.] // Молочно-мясное скотоводство : респ. межвед. темат. науч. сб. / М-во сельского хоз-ва УССР ; [редкол.: А. А. Омеляненко (отв. ред.) и др.]. – К. : Урожай, 1984. – Вып. 65. – С. 46-50.

84. **Реализация** генетического потенциала у свиней путем скармливания биологически активных веществ / А. И. Свеженцов // Селекционно-генетические методы повышения продуктивных и племенных качеств плановых пород с.-х. животных : сб. науч. тр. / Одесский. с.-х. ин-т ; [редкол.: Жабалиев М. А. и др.]. – Одесса : [б. и.], 1984. – С. 57-62.

85. **Функциональное** состояние щитовидной железы у кур-несушек при обогащении рациона микроэлементами и витамином А / А. И. Свеженцов // Рациональное кормление

сельскохозяйственных животных : межвуз. сб. науч. тр. / Кишинев. с.-х. ин-т им. М. В. Фрунзе. – Кишинев : Изд-во КСХИ, 1984. – С. 59-62.

1985

86. **Книга** по рациональному использованию кормов / А. И. Свеженцов, В. И. Кошелев, П. Ф. Беляев. – Одесса, 1985.

87. **Микроминеральное** питание крупного рогатого скота на фермах и комплексах Молдавии / А. И. Свеженцов, С. И. Тома, Т. И. Помирко ; АН МССР, Ин-т физиологии и биохимии растений. – Кишинев : Штиинца, 1985. – 175 с.

88. **Рекомендации** по использованию паприна (кормовых дрожжей – БВК) в рационах сельскохозяйственных животных / [А. И. Свеженцов, Г. В. Проваторов, Ю. А. Соколов и др.]. – Краснодар, 1985. – 17 с.

89. **Химический** состав и питательность кормов Крыма / А. И. Свеженцов. – Симферополь, 1985. – 19 с.

90. **Нормализация** питания скота при избытке в рационах продуктов кукурузо-крахмального производства / А. И. Свеженцов // Пути совершенствования научно-технического прогресса в с.-х. производстве : тез. науч.-техн. конф. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1985.

91. **Оптимизация** кормления скота с учетом фактической питательности кормовых средств / А. И. Свеженцов, А. Р. Лоза, И. П. Филоненко, М. И. Свеженцова // Рациональное ведение отрасли : тез. докл. обл. науч.-произв. конф. / ДФУНИИР ; Днепропетр. с.-х. ин-т. – Днепропетровск : [б. и.], 1985. – С. 193-203.

92. **Продуктивность** и обмен веществ у свиней на откорме при скармливании протеинового зеленого концентрата совместно с филоформным шротом / А. И. Свеженцов, М. И. Свеженцова, А. А. Реневич // Науч.-техн. бюл. / ЦНИИПТИМЭЖ [Центр. науч.-исслед. и проэкт.-технол. ин-т механизации и электрификации животноводства южной зоны СССР]. – К., 1985 (1986). – Вып. 24. – С. 59-65.

93. **Протеиновый** зеленый концентрат в питании телят / А. И. Свеженцов // Там. же. – С. 53-59.

1986

94. **Динамика** аминокислотного состава кормов в связи с применением удобрений / А. И. Свеженцов. – Одесса, 1986.

95. **Использование** силосованного зерна кукурузы в кормлении с.-х. животных / А. И. Свеженцов, В. В. Нестеренко. – Одесса, 1986. – 17 с.

96. **Рекомендации** по использованию соевого заменителя молочных кормов (СЗМК) в питании телят / [А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед, Н. А. Музыка и др.] ; Одес. с.-х. ин-т. – Одесса : Изд-во ОСХИ, 1986. – 23 с.

97. **Влияние** скармливания биологически активных веществ на продуктивность овец / В. Т. Шуваев, А. В. Ольшанский, А. И. Свеженцов // Совершенствование племенных и продуктивных качеств овец : сб. науч. тр. / Днепропетр. СХИ ; [отв. ред. В. Т. Шуваев]. – Днепропетровск, 1986. – С. 60-79.

98. **Комплексное** применение биомассы КПКМ и микроэлементов в рационах коров / А. И. Свеженцов // Совершенствование продуктивных и племенных качеств жвачных животных юга Украины : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1986. – С. 21-27.

99. **Микробиологический** каротин. Его использование в кормлении животных / А. И. Свеженцов // Свиноводство : респ. межвед. темат. науч. сб. / Гос. агропром. ком. УССР. – К. : Урожай, 1986. – Вып. 2. – С. 50-55.

100. **Оптимизация** микроминерального питания молодняка уток с целью реализации генетического потенциала / А. И. Свеженцов, Б. П. Осипов, А. М. Грищенко // Ускорение науч.-техн. прогресса в животноводстве : тез. докл. обл. науч.-произв. конф. / Днепропетр. НПО «Элита», Днепропетр. филиал Укр. НИИ разведения и искусственного осеменения крупного рогатого скота. – Днепропетровск, 1986. – Ч. 2. – С. 138-139.

101. **Перспективы** совершенствования производства и состава ЗЦМ / А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед // Вестник с.-х. науки : науч.-теор. журн. – М., 1986. – № 7. – С. 136-139.

102. **Продуктивность** и обмен веществ в организме свиней при скармливании солей микроэлементов в комплексе с

протосубтилином ГЗХ / А. И. Свеженцов // Ускорение науч.-техн. прогресса – в животноводство : тез. докл. обл. науч.-произв. конф. / Днепропетр. НПО «Элита», Днепропетр. филиал Укр. НИИ разведения и искусственного осеменения крупного рогатого скота. – Днепропетровск, 1986. – Ч. 2. – С. 112-116.

103. **Продукты** фракционирования люцерны в кормлении свиней / А. И. Свеженцов // Производство концентратов зеленых кормов : межвуз. сб. – Ростов н/Д, 1986. – С. 125-131.

104. **Рост** телят и развитие рубцового пищеварения при скармливании соевого заменителя молочных кормов / А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед // Бюл. Всесоюз. НИИ физиологии и питания с.-х. животных. – Боровск, 1986. – Вып. 2 (81). – С. 50-53.

105. **Синергизм** микробиологического каротина и микроэлементов в кормлении свиней / А. И. Свеженцов // Свиноводство : респ. межвед. темат. науч. сб. / Гос. агропром. ком. СССР. – К. : Урожай, 1986. – Вып. 42. – С. 50-55.

106. **Соевый** заменитель молока для телят / А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед, Н. А. Музыка, И. В. Кириленко // Животноводство : науч.-зоотех. журн. – М., 1986. – № 11. – С. 50-52.

107. **Эффективность** протеинового зеленого концентрата при кормлении телят / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1986. – № 11. – С. 30-31.

1987

108. **Кормление** сельскохозяйственных животных в условиях интенсивного ведения животноводства на юге СССР: сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т ; отв. ред. А. И. Свеженцов. – Одесса, 1987.

–

110 с.

109. **Кормление** сельскохозяйственных животных : метод. указания к практ. занятиям / Одес. с.-х. ин-т ; А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед, Л. И. Чемисова, В. И. Кошелев. – Одесса : Изд-во ОСХИ, 1987. – 54 с.

110. **Приготовление** кормов нетрадиционными методами применительно к хозяйствам юга Украины : учеб. пособ. / А. И. Свеженцов ; Одес. с.-х. ин-т. – Одесса : [б. и.], 1987. – 58 с.

111. **Рекомендации** по приготовлению и использованию жидких заменителей цельного молока (ЖЗЦМ) / Одес. с.-х. ин-т ; А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед, Н. И. Колтыков. – Одесса : Изд-во ОСХИ, 1987. – 15 с.

112. **Зависимость** продуктивности и обменных процессов в организме от различного уровня обменной энергии в рационах молодняка черно-пестрого скота / А. И. Свеженцов, А. Т. Цвигун // Кормление с.-х. животных в условиях интенсивного ведения животноводства на юге УССР : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1987. – С. 14-21.

113. **Использование** премиксов на основе биомассы микробиологического каротина в рационах птицы / А. И. Свеженцов, Л. И. Чемисова, В. В. Яценко // Там же. – С. 56-69.

114. **Обменные** процессы в организме животных после скармливания КПК / А. И. Свеженцов, В. В. Нестеренко // Научные основы витаминного питания с.-х. животных : тезисы докл. II Всесоюз. симп., (Юрмала, 1987). – Рига, 1987.

115. **ПК** в рационах бройлеров / А. И. Свеженцов, А. А. Реневич // Научно-техн. бюл. ЗЦНТИ ; Запорож. гос. Центр науч.-техн. и эконом. информ. – Запорожье, 1981. – № 27.

116. **Проблемы** использования силосованной зерноотрубной смеси (ССМ) из кукурузы в кормлении животных / А. И. Свеженцов // Вестник с.-х. науки : науч.-теорет. журн. – М., 1987. – № 7. – С. 140-142.

117. **Продуктивность** и обмен веществ в организме птицы при скармливании протеинового зеленого концентрата (ПК) / А. И. Свеженцов, А. А. Реневич, М. И. Свеженцова // Науч.-техн. бюл. / ЦНИИПТИМЭЖ [Центр. науч.-исслед. и проект.-технол. ин-т механ. и электр. животноводства Южной зоны СССР]. – Запорожье, 1987. – № 27. – С. 23-26.

118. **Продуктивность** и обмен веществ свиней, получавших рационы с преобладанием силосованного зерна высоколизиновой кукурузы / А. И. Свеженцов, В. В. Нестеренко, А. А. Белоусов, А. М. Запша // Доклады ВАСХНИЛ. – М., 1987. – № 9. – С. 36-39.

119. **Протеиновый** зеленый концентрат (ПК) в рационах цыплят-бройлеров / А. И. Свеженцов, А. А. Реневич, М. И.

Свеженцова // Науч.-техн. бюл. ЦНИИПТИМЭЖ / [Центр. науч.-исслед. и проект.-технол. ин-т механиз. и электриф. животноводства Южной зоны СССР]. – Запорожье, 1987. – №. 27. – С. 27-31.

120. **Соя** в рационах кур / А. Свеженцов, Е. Крючкова, Г. Мельниченко // Птицеводство : науч.-произв. журн. – М., 1987. – № 8. – С. 30-31.

1988

121. **Методические** разработки по нормированному кормлению сельскохозяйственных животных / Одес. с.-х. ин-т ; [А. И. Свеженцов, В. И. Кошелев, Е. Ф. Крючкова и др.]. – Одесса : Изд-во ОСХИ, 1988. – 152 с.

122. **Система** кормопроизводства в Одесской области / А. И. Свеженцов. – Одесса : Маяк, 1988. – 271 с.

123. **Состав** и питательность кормов юга Украины, минеральные, витаминные добавки, комбикорма / А. И. Свеженцов, В. И. Кошелев, Н. И. Колтыков. – Одесса, 1988. – 88 с.

1989

124. **Хлопчатниковый** шрот в кормлении животных / А. И. Свеженцов. – Одесса : Обл. ЦНТИ, 1989.

125. **Використання** кормоамінів в раціонах свиней / А. І. Свеженцов, В. П. Саєнко // Тези доп. наук.-теор. конф. молодих вчених і аспірантів / Кам'янець-Поділ. с.-г. ін-т. – Кам'янець-Подільський, 1989.

126. **Влияние** скармливания кормоамин-В на продуктивные качества свиней / А. И. Свеженцов // Научное обеспечение агропромышленного комплекса : тезисы докл. обл. науч.-произв. конф. – Днепропетровск : ДФУНИИР, 1989. – Ч. 2. – С. 46-47.

127. **Вплив** рівня жиру на його обмін і м'ясну продуктивність бичків чорно-рябої породи при відгодівлі на силосі / А. І. Свеженцов, А. Т. Цвігун // Тези доп. наук.-теорет. конф. молодих вчених і аспірантів / Кам'янець-Поділ. с.-г. ін-т. – Кам'янець-Подільський, 1989.

128. **Динамика** аминокислотного состава мяса и крови у молодняка свиней при скармливании силосованного зерна

высоколизиновой кукурузы / А. И. Свеженцов, В. В. Нестеренко // Организация направленного выращивания молодняка свиней : межвуз. сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1989. – С. 71-78.

129. **Использование** кормоамин-В в рационах свиней / А. И. Свеженцов // Доклады ВАСХНИЛ. – М., 1989. – № 11. – С. 24-27.

130. **Обмен** белка и энергии у телят, потреблявших в рационах соевый заменитель молочных кормов / А. И. Свеженцов, Л. И. Подобед // Оценка и нормирование протеинового питания жвачных животных : тез. докл. Всесоюз. сов. ВНИИФБиП. – Боровск, 1989. – С. 42-43.

131. **Отходы** свеклосахарного производства – в дело / А. И. Свеженцов // Сельское хозяйство Молдавии : науч.-произв. журн. – Кишинев, 1988. – № 10. – С. 26-27.

132. **Продуктивность** и обмен веществ у молодняка свиней при вскармливании кормоамин-В / В. П. Саенко, А. И. Свеженцов // Организация направленного выращивания молодняка свиней : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1989. – С. 66-71.

133. **Реакция** молодняка свиней на включение в рационы силосованного зерна высоколизиновой кукурузы / В. В. Нестеренко, А. И. Свеженцов, А. А. Белоусов // Новое в кормлении высокопродуктивных животных : сб. науч. тр. / ВАСХНИЛ ; ред. А. П. Калашников. – М. : Агропромиздат, 1989. – С. 212-214.

134. **Реализация** генетического потенциала крупного рогатого скота посредством оптимизации минерального питания / А. И. Свеженцов // Совершенствование продуктивных и племенных качеств животных юга Украины : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1988. – С. 41-48.

135. **Силосованное** зерно высоколизиновой кукурузы в рационах поросят [откорм] / А. И. Свеженцов, В. В. Нестеренко, А. А. Белоусов // Зоотехния : теорет. и науч.-практ. журн. – М., 1989. – № 2. – С. 47-50.

136. **Функциональное** состояние щитовидной железы у кур-несушек при обогащении рациона микроэлементами и витамином А / А. И. Свеженцов // Рациональное кормление сельскохозяйственных животных : межвуз. сб. науч. тр. / Кишинев. с.-х. ин-т. – Кишинев, 1989. – С. 59-62.

137. **Характеристика** биогеохимической ситуации на юге Украины для целей животноводства / [А. И. Свеженцов, В. В. Коханенко, С. М. Хоршак и др.] // Повышение продуктивности жвачных в условиях юга Украины : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1989. – С. 68-75.

1990

138. **Нетрадиційні** способи підготовки кормів і їх використання / А. І. Свеженцов, О. О. Реневич. – К. : Урожай, 1990. – 160 с.

139. **Технологические** приемы интенсификации кормления сельскохозяйственных животных в условиях юга Украины : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т ; [редкол.: А. И. Свеженцов (отв. ред.) и др.]. – Одесса, 1990. – 120 с.

140. **Использование** отходов свеклосахарного производства в кормлении сельскохозяйственных животных / А. И. Свеженцов, Е. Ф. Крючкова, В. П. Саенко // Актуальные проблемы ветеринарной и зоотехнической науки в интенсификации животноводства : материалы конф., посвящ. 70-летию МВА, (24–26 нояб. 1989 г.). – М. : МВА, 1990. – С. 252-254.

141. **Нетрадиционная** кормовая добавка в рационах свиней / А. И. Свеженцов, В. П. Саенко // Биотехнология получения кормового белка, экологически чистых препаратов, повышающих урожайность, премиксов, ферментов и витаминов кормового назначения : тез. докл. респ. конф. / Днепропетр. с.-х. ин-т. – Днепропетровск : Авіцена, 1990. – 1990. – С. 48-50.

142. **Оптимизация** микроминерального питания скота и птицы с учетом биогеохимической ситуации на юге Украины / А. И. Свеженцов, Н. П. Ковальчук // Микроэлементы в биологии и их применение в сельском хозяйстве и медицине : тез. докл. XI всесоюз. конф. / Самаркандский гос. ун-т ; [редкол.: Б. А. Ягодин (отв. ред.) и др.]. – Самарканд, 1990.

143. **Питательность** и химический состав кормовых средств Одесской области / А. И. Свеженцов, Е. М. Тышко, Н. П. Ковальчук // Технологические приемы интенсификации кормления с.-х. животных в условиях юга Украины : сб. науч. тр. /

Одес. с.-х. ин-т ; [редкол.: А. И. Свеженцов (отв. ред.) и др.]. – Одесса, 1990. – С. 4-11.

144. **Применение** фильтрационного осадка (отход свеклосахарной промышленности) в кормлении телят, свиней и кур-несушек / А. И. Свеженцов, Е. Ф. Крючкова // Методические рекомендации по повышению племенных и продуктивных качеств сельскохозяйственных животных при интенсивном ведении отрасли. – Одесса, 1990. – С. 48.

145. **Продуктивные** качества и обмен аминокислот в организме молодняка свиней, потреблявших рационы с добавками кормомина-В / А. И. Свеженцов, В. П. Саенко // Технологические приемы интенсификации кормления сельскохозяйственных животных в условиях юга Украины : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т ; [редкол.: А. И. Свеженцов (отв. ред.) и др.]. – Одесса, 1990. – С 49-56.

146. **Совершенствование** норм энергии в рационах молодняка крупного рогатого скота на фоне различных типов кормления / А. И. Свеженцов, А. Т. Цвигун, В. И. Иустинов // Вестник с.-х. науки. – М., 1990. – № 5. – С. 69-74.

1991

147. **Биотрансформация** кормов / А. И. Свеженцов. – К. : Изд-во УСХА, 1991. – 240 с.

148. **Использование** нетрадиционных добавок в кормлении сельскохозяйственных животных и птицы. Рекомендации / А. И. Свеженцов, Н. П. Ковальчук, Е. Ф. Крючкова, Н. И. Никильбурский. – Одесса, 1991. – 30 с.

149. **Словарь** зоотехнических терминов для иностранных студентов / [А. И. Свеженцов, Е. М. Агапова, В. Ф. Барабаш и др.]. – К. : Изд-во УСХА, 1991. – 104 с.

150. **Использование** витакорма для оптимизации уровня биологически активных веществ в рационах кур-несушек и свиноматок / А. И. Свеженцов // Селекционные и технологические методы повышения продуктивности с.-х. животных и птицы в южном регионе Украины : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1991. – С. 112-119.

1992

151. **Витакорм** для бройлеров / А. И. Свеженцов, Р. Л. Тукусер, С. А. Сапунков // Птицеводство : науч.-произв. журн. – М., 1992. – № 7. – С. 18-20.

152. **Зерно** сои в питании животных и человека / А. И. Свеженцов // Вестник с.-х. науки : науч. журн. – М., 1992. – № 7 (12). – С. 126-130.

153. **Оптимизация** уровня биологически активных веществ в рационе молодняка свиней за счет применения витакорма / А. И. Свеженцов, А. П. Левицкий, Р. Л. Тукусер // Доклады Рос. акад. с.-х. наук. – М., 1992. – № 7. – С. 34-37.

154. **Отходы** производств – источник питательных веществ для цыплят / А. И. Свеженцов // Сельскохозяйственное пр-во и экология Крыма : тез. докл. II Респ. науч.-практ. конф., (Симферополь, 8 апр. 1992 г.) / Крымский с.-х. ин-т. – Симферополь : [б. и.], 1992. – Ч. 2.

1993

155. **Состав** и питательность кормов юга Украины, типовые рационы для скота / А. И. Свеженцов. – Симферополь, 1993. – 114 с.

156. **Продуктивность** кур-несушек и обмен веществ в их организме после скармливания лигнокорма / А. И. Свеженцов, В. И. Гужева, Р. Л. Тукусер // Биологические основы повышения продуктивности с.-х. животных и птицы : сб. науч. тр. / Одес. с.-х. ин-т. – Одесса, 1993.

157. **Соевое** масло в рационах поросят / А. И. Свеженцов, А. В. Корник, Н. А. Музыка // Зоотехния : теорет. и науч.-практ. журн. – М., 1993. – № 5. – С. 17-19.

1994

158. **Методические** рекомендации по диагностике, лечению и профилактике болезней обмена веществ у крупного рогатого скота / А. И. Свеженцов, И. П. Кондрахин. П. И. Локес [и др.]. – Симферополь, 1994. – 20 с.

159. **Влияние** лигнокорма на убойные качества свиней / А. И. Свеженцов, В. В. Панько // Новые технологии и техника для механизации и электрификации процессов животноводства : тез.

докл. междунар. науч.-техн. юбилейной конф. / Ин-т механизации животноводства УААН. – Запорожье : ИМЖ, 1994. – С. 90.

160. **Использование** отходов производства для приготовления лигнокорма / А. И. Свеженцов, В. В. Панько // Там же. – С. 90-91.

161. **Кормовая** добавка – соевит / А. И. Свеженцов, А. Гавриш // Птицеводство : науч.-произв. журн. – М., 1994. – № 3.

162. **Преодоление** кризисной ситуации в молочном скотоводстве и свиноводстве Крыма / А. И. Свеженцов, С. А. Войналович // Пути преодоления кризисных явлений в с.-х. производстве республики Крым. – Симферополь, 1994.

163. **Продуктивність** свиней при включенні в раціони лігнокорму / А. І. Свеженцов, Л. А. Олійник, В. В. Панько // Питання підвищення продуктивності тваринництва : наук. пр. зооінж. фак. / Вінниц. держ. с.-г. ін-т. – Вінниця, 1994. – С. 93-95.

1995

164. **Нетрадиційні** відходи в годівлі свиней / А. Свеженцов, В. Панько // Тваринництво України : наук.-вироб. журн. – К., 1995. – № 10. – С. 29.

1996

165. **Вплив** різного рівня енергії на продуктивність і обмін речовин у худоби / [А. І. Свеженцов, А. Т. Цвігун, І. О. Захарчук та ін.] // Вісник аграрної науки : наук.-практ. с.-г. журн. – К., 1996. – № 10. – С. 40-43.

166. **Оптимізація** раціонів свиней та курей-несучок за рахунок згодовування соївіту / А. І. Свеженцов, В. В. Панько // Питання підвищення продуктивності тваринництва : наук. пр. зооінж. фак. / Вінниц. держ. с.-г. ін-т. – Вінниця, 1994. – С. 88.

1997

167. **Методические** указания к выполнению курсовой работы «Нормированное кормление сельскохозяйственных животных» / А. И. Свеженцов, М. И. Свеженцова, Л. И. Буза ; Днепропетр. гос. аграр. ун-т. – Днепропетровск, 1997. – 40 с.

168. **Состав** и питательность кормов юга Украины / А. И. Свеженцов. – Одесса, 1997. – 19 с.

169. **Особенности** энергетического питания молодняка свиней при включении в рационы соевого масла / А. И. Свеженцов, А. В. Корник // Вісник аграрної науки : наук.-практ. с.-г. журн. – К., 1997. – № 1. – С. 46-49.

1998

170. **Кормление** сельскохозяйственных животных в условиях степи Украины : учеб. пособ. / А. И. Свеженцов. – Днепропетровск, 1998. – 130 с.

171. **Нормированное** кормление сельскохозяйственных животных : справочник / А. И. Свеженцов. – Днепропетровск : Наука и образование, 1998. – 294 с.

172. **Пути** решения проблемы белка в кормлении животных / А. И. Свеженцов // Кормление сельскохозяйственных животных : учеб. пособ. – Днепропетровск : ДГАУ, 1998. – 127 с.

173. **Використання** автолізу дріжджів у годівлі птиці та свиней / А. І. Свеженцов // Вісник аграрної науки : наук.-практ. с.-г. журн. – К., 1998. – № 12. – С. 21-23.

174. **Зеленые** корма, силос и сенаж / А. И. Свеженцов // Нормированное кормление сельскохозяйственных животных : справочник. – Днепропетровск : Наука и образование, 1998. – С. 10-17.

175. **Использование** автолизата дрожжей в кормлении свиней и кур / А. И. Свеженцов // Зоотехния : теорет. и науч.-практ. журн. – М., 1998. – № 5. – С. 16-17.

176. **Комплексное** применение витаминов А, Д₃, Е и метионина в питании кур молодок / Е. М. Хайлов, А. И. Свеженцов // Материалы междунар. конф., посв. 80-летию д-ра с.-х. наук, проф.

П. И. Викторова / Краснодар. с.-х. ин-т. – Краснодар, 1989.

177. **Кормовая** питательность отходов производства / А. И. Свеженцов, Л. И. Буза // Придніпровський наук. вісник : наук. журн. – Дніпропетровськ, 1998. – № 1. – С. 47-48.

178. **Методические** указания к практическим занятиям по зоотехническому анализу кормов для студентов специальностей 7.130201 и 7.130202 / А. И. Свеженцов, Л. И. Буза ; Днепропетр. гос. аграр. ун-т. – Днепропетровск, 1998. – 63 с.

179. **Особенности** биогеохимической ситуации на юге Украины для целей животноводства / А. И. Свеженцов // Миграция металлов и радионуклидов в звене: почва – растение – корм – рацион – животное – продукт животноводства – человек : сб. материалов междунар. конф. – Новгород, 1998. – С. 107-112.

1999

180. **Программы** нормированного кормления птицы : справочно-метод. руководство / А. И. Свеженцов. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 1999. – 166 с.

181. **Особливості** годівлі високопродуктивних корів : довідково-метод. керівництво / А. І. Свеженцов, В. С. Козир. – Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1999. – 128 с.

2000

182. **Основы** полноценного кормления свиней / [А. И. Свеженцов, П. П. Антоненко, Д. Н. Масюк, О. В. Яновская и др.] ; под ред. проф. А. И. Свеженцова ; Днепропетр. гос. аграр. ун-т. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2000. – 360 с.

183. **Використання** БВМД в раціонах молодняка свиней / А. І. Свеженцов, О. В. Яновська // Хранение и переработка зерна : науч.-практ. журн. – Днепропетровск : АПК-Информ, 2000. – № 3. – С. 35-36.

184. **Причини** каннибализма птицы в условиях птицефабрик Украины / А. И. Свеженцов, С. В. Цап // Прогресивні технології ветеринарної медицини у промисловому птахівництві ХХІ сторіччя : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2000 р. – К., 2000. – С. 86-88.

2001

185. **Біотрансформація** кормів при вирощуванні молодняку птиці / А. І. Свеженцов, В. В. Панько, Н. І. Булака // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Інститут птахівництва УААН. – Борки, 2001. – С. 228-293. – (За матеріалами III Укр. конф. по птахівництву з міжнар. участю).

186. **Ефективність** згодовування кормової добавки в раціонах птиці / А. І. Свеженцов, В. В. Панько // Зб. наук. пр. / Вінницький держ. аграр. ун-т. – Вінниця, 2001. – Вип. № 10. – С. 106-110.

187. **Комплексне** застосування вітамінів А, Д3, Є і синтетичного метіоніну в годівлі молодняку птиці / А. І. Свеженцов, В. В. Панько // Там само. – С. 111-114.

188. **Нетрадиційні** кормові добавки / А. Свеженцов // Тваринництво України : наук.-вироб. журн. – К., 2001. – № 1. – С. 21-23.

189. **Оцінка** біогеохімічної ситуації на півдні України для цілей тваринництва / А. І. Свеженцов, О. В. Яновська, В. В. Панько // Вісник Дніпропетр. держ. аграр. ун-ту : наук.-теорет., наук.-практ. журн. – Дніпропетровськ, 2001. – № 2. – С. 137-142.

190. **Продуктивність** и иммунное состояние поросят при использовании глютена в низкопротеиновых рационах / [А. И. Свеженцов, Л. И. Буза, Д. В. Воронин, П. П. Антоненко, О. И. Мусич] // Шляхи розвитку тваринництва у ринкових умовах : матеріали наук.-виробн. конф. ; Ін-т тваринництва центр. районів УААН. – Дніпропетровськ, 2001. – С. 55-58.

191. **Продуктивність** і імунний стан поросят при згодовуванні глютену в низькопротеїнових раціонах / [А. І. Свеженцов, П. П. Антоненко, О. І. Мусич та ін.] // Корми і кормовиробництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т кормів НААН України. – Вінниця, 2001. – Вип. 47. – С. 265–267.

192. **Усвоємость** аминокислот и продуктивные качества кур-несушек, потреблявших в рационах побочные продукты крахмалопаточного производства / А. И. Свеженцов, С. В. Цап // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Інститут птахівництва УААН. – Борки, 2001. – Вип. 50. – С. 155-163.

193. **Яйценоскость**, качество мяса и яиц у кур-несушек при включении в рационы побочных продуктов крахмало-паточного производства / С. В. Цап, М. М Карпенко, А. И Свеженцов // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Інститут птахівництва УААН. – Борки, 2001. – Вип. 51. – С. 369-374.

2002

194. **Микробиологический** каротин в питании животных и птицы / [А. И. Свеженцов, И. С. Кунщикова, А. А. Тюренков и др. ; под ред. А. И. Свеженцова] ; Днепрпетр. гос. аграр. ун-т, НПО «Витатон». – Днепрпетровск : АРТ-ПРЕСС, 2002. – 160 с.

195. **Практические** методики исследований в животноводстве / [В. С. Козырь, А. И. Свеженцов, Е. Я. Качалова и др. ; под ред.: В. С. Козыря, А. И. Свеженцова]. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2002. – 354 с. – (К 80-летию Днепропетровского государственного аграрного университета).

196. **Продуктивность** и обмен веществ в организме кур-несушек при включении в рационы продуктов крахмало-паточного производства / С. В. Цап, А. И. Свеженцов, М. М. Карпенко // Проблемы зооінженерної та ветеринарної медицини : зб. наук. пр. / Харків. зоовет. ін-т. – Х. : РВВ ХЗВІ, 2002. – Вип. 10(34).

–

С. 43-48.

197. **Продуктивность** и качество мяса при использовании в рационах свиней маиса (сухого кукурузного корма) / А. И. Свеженцов, Д. В. Воронин // Корми і кормовиробництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т кормів НААН України. – Вінниця, 2002. – № 49.

С. 104-108.

198. **Проблемы** балансирования рационов по каротину, аминокислотам и минеральным веществам для высокопродуктивных коров (8100-8300 л) при силосно-концентратном типе кормления / А. И. Свеженцов, О. Ю. Емец // Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах : матеріали IV (XVII) наук.-вироб. конф., (18 жовт. 2002 р.) / Ін-т тваринництва центр. районів УААН. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 100-104.

199. **Продуктивность** цыплят-бройлеров при использовании БВМД фирмы «Симикстрејд-ист» / А. И. Свеженцов // Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах : матеріали III (XVI) наук.-вироб. конф., (23 бер. 2002 р.) / Ін-т тваринництва центр. районів УААН. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 48-49.

200. **Продуктивность** и обмен веществ у животных, потреблявших побочные продукты крахмало-паточного производства / А. И. Свеженцов, С. В. Цап, Д. В. Воронин // Интенсификация производства продуктов животноводства : тез.

международ. науч.-произв. конф. / НАН Беларуси, НПЦ животноводства. – Жодино, 2002. – С. 145.

201. **Сухой** кукурузный корм (маис) в рационах молодняка свиней / А. И. Свеженцов, Д. В. Воронин // Хранение и переработка зерна : науч.-практ. журн. – Днепропетровск, 2002. – № 4. – С. 48-50.

202. **Сухой** кукурузный корм (маис) вместо мясокостной муки и подсолнечникового жмыха в рационах молодняка свиней / А. И. Свеженцов, Н. И. Соловьев, Л. И. Буза, П. П. Антоненко // Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах : матеріали III (XVI) наук.-вироб. конф., (23 бер. 2002 р.) / Ін-т тваринництва центр. районів УААН. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 40-48.

203. **Сухой** кукурузный корм (маис) в кормлении молодняка крупного рогатого скота / А. И. Свеженцов, Н. И. Соловьев, С. А. Олейник, О. И. Мусич // Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах : матеріали IV (XVII) наук.-вироб. конф., (18 жовт. 2002 р.) / Ін-т тваринництва центр. районів УААН. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 105-109.

204. **Цінні** корми з відходів / А. І. Свеженцов, С. В. Цап // Сільські новини. – 2002. – № 9 (359). – 28 лют.

2003

205. **Корми** : оцінка, використання, продукція тваринництва, екологія : посіб. для с.-г. вузів / [М. Ф. Кулик, Р. Й. Кравців, Ю. В. Обертюх, ..., А. І. Свеженцов та ін.] ; за ред.: М. Ф. Кулика, Р. Й. Кравціва, Ю. В. Обертюха, В. В. Борщенка. – Вінниця : Тезис, 2003. – 334 с.

206. **Вітатон** в годівлі курей-несучок / А. І. Свеженцов, О. І. Мусіч, І. С. Кунщикова // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. – Х., 2003. – Вип. 53 : Матеріали IV Укр. конф. по птахівництву з міжнар. участю, (Алушта, 15–19 вер. 2003 р.). – С. 314-317.

207. **Гистологическая** структура печени бычков при введении в их рационы сухого кукурузного корма / А. И. Свеженцов, Э. В. Есина, О. И. Мусич // Вісник Дніпропетр. держ.

аграр. ун-ту : наук.-теорет., наук.-практ. журн. – Дніпропетровськ : Свідлер А. Л., 2003. – № 1. – С. 86-89.

208. **Кукурузный** фосфатидный концентрат в кормлении молодняка крупного рогатого скота / А. И. Свеженцов, О. И. Мусич, Н. И. Соловьев // Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах : матеріали V (XVIII) наук.-вироб. конф., (31 січ. 2003 р.) / Ін-т тваринництва центр. районів, Дніпропетр. держ. аграр. ун-т ; [гол. ред. В. С. Козир]. – Дніпропетровськ, 2003. – С. 117-122.

209. **Питательные** свойства тыквенного жмыха / А. И. Свеженцов, С. В. Цап // Комбикорма : произв. журн. – М., 2003. – № 7. – С. 36.

210. **Побочные** продукты крахмало-паточного производства в комбикормах для птицы и свиней / А. И. Свеженцов, С. В. Цап, Д. В. Воронін, М. М. Карпенко // Стан та перспективи розвитку комбікормового виробництва України : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. «Україна – комбікорми'2003», (Київ, 3–5 бер. 2003 р.). – К. : [б. в.], 2003. – С. 36-41.

211. **Поживні** властивості гарбузової макухи / А. И. Свеженцов // Стан та перспективи розвитку комбікормового виробництва України : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. «Україна – комбікорми' 2003», (Київ, 3–5 бер. 2003 р.). – К. : [б. и.], 2003.

212. **Продуктивність** і обмін речовин в організмі курей-несучок при включенні в раціони продуктів крохмале-патокового виробництва / А. И. Свеженцов // Птахівництво : міжвід. тем. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. – Х., 2003. – Вип. 53 : Матеріали IV Укр. конф. по птахівництву з міжнар. участю, (Алушта, 15–19 верес. 2003 р.). – С. 76-84.

213. **Продуктивность** и обмен веществ в организме кур-несушек при включении в рационы продуктов крахмало-паточного производства / А. И. Свеженцов, С. В. Цап, М. М. Карпенко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : зб. наук. пр. Харківського ЗВІ. – Х. : РВВ ХЗВІ, 2003. – Вип. 10(34) – С.43-48.

214. **Продуктивність**, обмін речовин та енергії при згодовуванні побічних продуктів крохмале-патокового

виробництва курям-несучкам / С. В. Цап, А. І. Свеженцов, М. М. Карпенко // Там само. – С. 343-346.

215. *Химический* состав витатона и его влияние на продуктивность кур-несушек / И. С. Кунщикова, О. И. Мусич, А. И. Свеженцов // Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах : матеріали V (XVIII) наук.-вироб. конф., (31 січ. 2003 р.) / Ін-т тваринництва центр. районів, Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. ; [гол. ред. В. С. Козир]. – Дніпропетровськ, 2003. – С. 122-125.

216. *Фітоекстракти* для профілактики шлунково-кишкових захворювань / П. П. Антоненко, А. І. Свеженцов // Там само. – С. 179-181.

2004

217. *Биологические* закономерности роста и развития сельскохозяйственных животных : справ. пособ. / УААН, Ін-т животноводства центр. районів ; [сост.: В. И. Барабаш, В. М. Близно, А. Н. Борисенко,..., А. И. Свеженцов и др. ; под общей ред. В. С. Козыря]. – Днепропетровск : Овсянников Ю. С., 2004. – 540 с.

218. *Методическое* пособие для лабораторных занятий по технологии производства продуктов животноводства / УААН, Ін-т животноводства центр. районів, Днепропетр. гос. аграр. ун-т ; [сост.: В. С. Козырь, И. М. Панасюк,..., А. И. Свеженцов и др.]. – Днепропетровск, 2004. – 113 с.

219. *Методичні* рекомендації до виконання і оформлення випускних робіт на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівнів : бакалавр, спеціаліст, магістр за напрямом «Зооінженерія» / [В. С. Козирь, А. І. Свеженцов, І. М. Панасюк та ін.] ; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Дніпропетровськ : Оксамит-Текс, 2004. – 35 с.

220. *Нетрадиционные* кормовые добавки для животных и птицы : монография / А. И. Свеженцов, В. Н. Коробко ; Днепропетр. держ. аграр. ун-т. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2004. – 296 с.

221. *Використання* низькопротеїнових кормів тваринного походження в годівлі курей-несучок / А. І. Свеженцов, С. В. Цап, В. І. Міщенко // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. – Х., 2004. – Вип. 55 : Матеріали V Укр. конф. по птахівництву з міжнарод. участю, (Алушта, 20-24 верес. 2004 р.). – С. 345-348.

222. **Використання** побічних вторинних продуктів м'ясопереробної промисловості в годівлі поросят / О. В. Яновська, А. І. Свеженцов // Вісник Дніпропетр. держ. аграр. ун-ту : наук.-теорет., наук.-практ. журн. – Дніпропетровськ : Свідлер А. С., 2004. – С. 132-135.

223. **Динаміка** НДК і КДК в кормах степу України / А. І. Свеженцов, А. І. Кузьменко // Новітні технології в тваринництві : матеріали ІХ (XXII) Всеукр. наук.-практ. конф., (Дніпропетровськ, 23 бер. 2004 р.) / Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 180-193.

224. **Ефективність** кукурудзяного фосфатидного концентрату і «кайода» в раціонах високопродуктивних корів / А. І. Свеженцов // Наукове забезпечення повноцінної годівлі с.-г. тварин в сучасних умовах : матеріали VIII (XXI) наук.-вироб. конф., (Дніпропетровськ, 12 груд. 2003 р.) / Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 12-16.

225. **Комплексне** використання вітамінів і вітаміну А в годівлі курей-несучок / М. М. Карпенко, А. І. Свеженцов, О. І. Мусіч // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. – Х., 2004. – Вип. 55 : Матеріали V Укр. конф. по птахівництву з міжнарод. участю, (Алушта, 20–24 верес. 2004 р.). – С. 342-345.

226. **Кукурузний** фосфатидний концентрат в кормленні крупного рогатого скота / А. І. Свеженцов // Прошлое настоящее и будущее зоотехн. науки : материалы междунар. науч.-практ. конф., (Дубровицы, Моск. обл., 7–10 сент. 2004 г.) : в 3 т. / ВИЖ. – Дубровицы, 2004. – Т. 3. – С. 340-344.

227. **Побічні** продукти м'ясопереробної промисловості в годівлі поросят / В. І. Міщенко, О. В. Яновська, А. І. Свеженцов // Новітні технології в тваринництві : матеріали ІХ (XXII) Всеукр. наук.-практ. конф., (Дніпропетровськ, 23 бер. 2004 р.) / Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 124-128.

228. **Сирий** кукурудзяний корм (маїс) в раціонах середньо-продуктивних корів / А. І. Свеженцов // Наукове забезпечення повноцінної годівлі с.-г. тварин в сучасних умовах : матеріали VIII

(XXI) наук-вироб. конф., (Дніпропетровськ, 12 груд. 2003 р.) / Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 55-60.

229. **Фітоекстракти** для профілактики шлунково-кишкових захворювань курей-несучок і підвищення їх продуктивності / А. І. Свеженцов // Аграрний вісн. Причорномор'я : зб. наук. пр. / Одес. держ. аграр. ун-т. – Одеса, 2004. – Вип. 23 : Біологічні та сільськогосподарські науки. – С. 14-16.

2005

230. **Нормована** годівля свиней : навч. посіб. / А. І. Свеженцов, Р. Й. Кравців, Я. І. Півторак ; Львів. нац. акад. вет. медицини ім. С. З. Гжицького. – Львів, 2005. – 385 с.

231. **Вплив** гірчичної макухи на перетравність поживних речовин в організмі курей-несучок та їх продуктивність / [А. І. Свеженцов, С. В. Цап, М. М. Карпенко та ін.] // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. – Х., 2005. – Вип. 57. – С. 236-240.

232. **Вплив** ППКПВ на гістологічну будову печінки та баланс мікроелементів в організмі курей-несучок / А. І. Свеженцов, С. В. Цап // Вісник Дніпропетр. держ. аграр. ун-ту : наук.-теорет., наук.-практ. журн. – Дніпропетровськ : Свідлер А. С., 2005. – № 1. – С. 101-104.

233. **Гірчична** макуха замість зерна кукурудзи в комбікормах для курей-несучок / С. В. Цап, А. І. Свеженцов, В. М. Недосек // Україна. Комбікорми – 2005 : зб. матер. III міжнар. конф., (Фрунзе, АР Крим, 31 трав. – 3 черв. 2005 р.). – К. : НДППЗ, 2005. – С. 54-58.

234. **Использование** первичных отходов горчичного производства в рационах крупного рогатого скота / А. И. Свеженцов, В. М. Недосек // Повышение продуктивности с.-х. животных : сб. науч. тр. / Харьк. с.-х. ин-т. – Х., 2005. – С. 120-126.

235. **Кормовая** ценность белковых добавок и отходов птицеводства / А. И. Свеженцов, В. Н. Коробко // Эффективные корма та годівля : спеціаліз. журн. з питань кормовиробництва. – К., 2005. – № 6 (6). – С. 22-23.

236. **Кормовая** ценность муки из калифорнийского червя / А. И. Свеженцов, В. Н. Коробко // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. – Х., 2005. – Вип. 58. – С. 38-39.

237. **Перспективы** увеличения производства свинины на основе ресурсосберегающих технологий / А. И. Свеженцов, Г. Ф. Степурин, И. П. Гладыш, М. И. Свеженцова // Сборник докладов междунар. конф. – М., 2005.

238. **Питательная** ценность горчичного жмыха и его эффективность в кормлении свиней / А. И. Свеженцов, Д. В. Воронин, Н. А. Бегма // Шляхи інноваційного розвитку свинарства : матеріали регіон. наук.-практ. семінару, (Дніпропетровськ, 26 серп. 2005 р.) / УААН, Ін-т тваринництва центр. районів. – Дніпропетровськ, 2005. – С. 60-66.

239. **Питательность** низкопротеиновой рыбной муки и ее влияние на продуктивность молодняка свиней / В. В. Жайворонок, Д. В. Воронин, А. И. Свеженцов // Шляхи інноваційного розвитку свинарства : матеріали регіон. наук.-практ. семінару, (Дніпропетровськ, 26 серп. 2005 р.) / УААН, Ін-т тваринництва центр. районів. – Дніпропетровськ, 2005. – С. 67-70.

240. **Проблемы** использования кормов, пораженных микотоксинами / А. И. Свеженцов // Хранение и переработка зерна : науч.-практ. журн. – Днепропетровск : АПК-Информ, 2005. – № 7. – С. 43-44.

2006

241. **Корма** и кормление сельскохозяйственной птицы : моногр. / А. И. Свеженцов, Р. М. Урдзик, И. А. Егоров. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2006. – 384 с.

242. **Отчет** о НИР «Оптимизация кормления коров с целью нормализации обмена веществ и состояния печени» / А. И. Свеженцов, А. В. Хавтурина ; Днепропетр. гос. аграр. ун-т. – Днепропетровск, 2006. – 129 с.

243. **Биологическая** и экономическая оценка нетрадиционных источников кормового белка / А. И. Свеженцов, С. В. Цап, Н. А. Бегма, В. В. Жайворонок // Корми і кормовиробництво : міжвід. темат. наук. зб. / УААН, Ін-т кормів. – Вінниця : Діло, 2006. – Вип. 58 : Матеріали IV Міжнар. наук. конф. «Корми і кормовий білок», (Вінниця, 26-27 черв. 2006 р.). – С. 188-195.

244. **Використання** гемоглобінового порошку та мармурової крихти в годівлі курей-несучок / С. В. Цап, А. І. Свеженцов, С. М. Жовтяк // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. -Х., 2006. – Вип. 58 : Матеріали VII Укр. конф. по птахівництву з міжнар. участю, (Алушта, 18–22 вер. 2006 р.). – С. 321-325.

245. **Вплив** гірчичної макухи на продуктивність та обмін речовин курей-несучок / А. І. Свеженцов, С. В. Цап // Кроки науки на зустріч виробництву: матеріали XVII (XXIX) Міжнародної наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2006. – С. 303-307.

246. **Использование** горчичного жмыха в кормлении молодняка свиней / Н. А. Бегма, А. И. Свеженцов, О. И. Скоромна // Современные проблемы в свиноводстве и птицеводстве : материалы междунар. науч.-практ. конф. – Днепропетровск, 2006. – С. 7–12.

247. **Кормовая** ценность белковых добавок и отходов птицеводства / А. И. Свеженцов, В. Н. Коробко // Ефективні корми та годівля : спеціаліз. журн. з питань кормовиробництва. – К., 2005. – № 6. – С. 22-23.

248. **Особенности** белкового (аминокислотного) обмена в организме молодняка свиней при скармливанні комбикормов с органическим селеном и рыбной кормовой добавкой / А. И. Свеженцов, В. В. Жайворонок // Зернові продукти і комбікорми : наук.-вироб. журн. – Одеса : Вид-во ОНАПТ, 2006. – № 4. – С. 46-49.

249. **Продуктивность** и обмен веществ в организме сельскохозяйственных животных и птицы при включении в комбикорма горчичного жмыха / А. И. Свеженцов, С. В. Цап, Д. В. Воронин, Н. А. Бегма // Современные проблемы в свиноводстве и птицеводстве : материалы междунар. науч.-практ. конф. / ООО «Агро Ком». – Днепропетровск, 2006. – С. 79–82.

250. **Продуктивность** и обмен веществ у молодняка свиней при скармливанні горчичного жмыха / А. И. Свеженцов, Н. А. Бегма // Хранение и переработка зерна : науч.-практ. журн. – Днепропетровск : АПК-Информ, 2006. – № 9. – С. 40-43.

251. **Продуктивность** молодняка свиней при скармливанні рыбной кормовой добавки / В. В. Жайворонок, А. И. Свеженцов, В.

Н. Сундигов // Лідер України : всеукр. журн. – Херсон, 2006. – № 6 (53). – С. 66–67.

2007

252. **Використання** гумату калію в годівлі птиці / С. В. Цап, А. І. Свеженцов // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / УААН, Ін-т птахівництва ; гол. ред. О. В. Терещенко. – Х., 2007. – Вип. 59. – С. 166-169.

253. **Використання** ферментного препарату Оллзайм ССФ в комбікормах для курей-несучок / С. В. Цап, А. І. Свеженцов // Ефективні корми та годівля : спеціаліз. журн. з питань кормовиробництва. – К., 2007. – № 8. – С. 22-24.

254. **Влияние** кормовых добавок микробиологического происхождения на использование потребленной энергии и жирнокислотный состав липидов грудных мышц у кур-несушек / А. И. Свеженцов, О. И. Мусич, М. М. Карпенко // Ефективні корми та годівля : спеціаліз. журн. з питань кормовиробництва. – К., 2007. – № 5. – С. 16-18.

255. **Нетрадиционные** источники белка для кормления животных / А. И. Свеженцов, В. В. Жайворонок, С. В. Цап // Эксклюзив Агро: новые технологии в бизнесе. – Херсон : [б. в.], 2007. – № 6. – С. 34-37.

256. **Продуктивность** и обмен веществ у высокопродуктивных коров после применения никотиновой кислоты, холина и метионина / А. И. Свеженцов, А. В. Хавтурина, Н. Н. Селезнёв // Вестник Брянской ГСХА : сб. науч. тр. – Брянск, 2007. – С. 339–344.

257. **Эффективность** сел-плекса в комбикормах для кур-несушек / А. И. Свеженцов, О. И. Мусич, Ю. Крук // Птахівництво : міжвід. темат. наук. зб. / Ін-т птахівництва УААН. – Х., 2007. – Вип. 60, ч. 2 – С. 116-121.

2008

258. **Комбикорма**, премиксы, БВМД для животных и птицы / [А. И. Свеженцов, С. А. Горлач, С. В. Мартыняк и др.] ; Днепропетр. гос. аграр. ун-т. – Днепропетровск : АРТ-ПРЕСС, 2008. – 412 с.

259. **Використання** гумату калію в складі комбікормів для курей-несучок / А. І. Свеженцов, С. В. Цап // Досягнення та

перспективи застосування гумінових речовин у сільському господарстві : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2008. – С. 242-243.

260. **Використання** ферментного препарату Оллзайм ССФ в комбікормах для курей-несучок / С. В. Цап, А. І. Свеженцов, О. Т. Непорочна // Ефективне птахівництво : наук.-практ. журн. – К. : Поліграфінко, 2008. – № 3 (39). – С. 37-38.

261. **Вплив** нікотинової кислоти, метіоніну, холіну на продуктивність та якість молока при синдромі жирної печінки / Г. В. Хавтуріна, А. І. Свеженцов // Наук. вісн. Львів. нац. ун-ту вет. медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького. – Львів, 2008. – Т. 10, № 2 (37), ч. 2. – С. 295–298.

262. **Вплив** органічних форм деяких мікроелементів на кількість соматичних клітин в молоці / Г. В. Хавтуріна, А. І. Свеженцов // Новітні технології скотарства у ХХІ столітті : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / Микол. держ. аграр. ун-т. – Миколаїв : [б. в.], 2008 р. – С. 48-51.

263. **Кормление** страусов / И. Егоров, Ш. Имангулов, А. Свеженцов // Птицеводство : науч.-произв. журн. – М., 2008. – № 2. – С. 27-29.

2011

264. **Особливості** годівлі високопродуктивних корів голштинської породи в умовах виникнення синдрому жирної печінки / Г. В. Хавтуріна, А. І. Свеженцов // Вісник Дніпропетр. держ. аграр. ун-ту : наук.-теорет., наук.-практ. журн. – Дніпропетровськ : Свідлер, 2011. – № 2. – С. 162–164.

Авторські свідоцтва і патенти

265. *А. с. 1386144 ССРСР*, МКИ⁴ А 23 С 11/00. Спосіб виробництва соєвого замінича малака / [А. І. Свеженцов, А. Ф. Смирнов, Л. І. Подобед и др.]. – № 3971579/30 ; заявл. 04.11.1985 ; опубл. 07.04.1988, Бюл. № 13.

266. *Декларац. пат. на винахід 54779 А Україна*, МПК 7 А 23 К 1/16. Комбікорм для годівлі курей-несучок / В. І. Волков, А. І. Свеженцов, О. І. Буря. – № 2002042772 ; заявл. 08.04.02 ; опубл. 17.03.03, Бюл. № 3.

267. *Декларац. пат. на винахід 71736, Україна*, МПК 7 А 23 К 1/00. Комбікорм для годівлі курей-несучок / С. В. Цап, А. І. Свеженцов, О. І. Буря ; заявн. і власник патенту Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – № 20031110387 ; заявл. 18.11.03 ; опубл. 15.12.04, Бюл. № 12.

268. *Пат. на корисну модель 19162, Україна*, МПК (2006) А 23 К 1/00. Комбікорм для годівлі молодняку свиней / Н. А. Бегма, А. І. Свеженцов ; заявн. і власник патенту Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – № 200603672 ; заявл. 03.04.06 ; опубл. 15.12.06, Бюл. № 12.

269. *Пат. на корисну модель 26728, Україна*, МПК (2006) А 23 К 1/00. Комбікорм для годівлі молодняку свиней / В. В. Жайворонок, А. І. Свеженцов ; заявн. і власник патенту Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – № 200703307 ; заявл. 27.03.07 ; опубл. 10.10.07, Бюл. № 16.

Наукова школа

Дисертації, підготовлені під науковим керівництвом
професора А. І. Свеженцова

*На здобуття наукового ступеня
доктора сільськогосподарських наук*

1. Подобед Леонід Іларіонович, доктор сільськогосподарських наук, професор, головний науковий співробітник, завідувач лабораторії проектування тваринницьких об'єктів Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН України

Подобед Л. И. Технологические основы получения комплексных кормовых добавок и эффективность их применения в кормлении свиней и птиц : дис... д-ра с.-х. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Подобед Леонид Илларионович ; УААН, Одесская гос. сельскохозяйственная опытная станция. – Оесса, 1997. – 476 с.

Подобед Л. И. Технологические основы получения комплексных кормовых добавок и эффективность их применения в кормлении свиней и птицы : автореф. дис... д-ра с.-х. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Подобед Леонид Иларионович ; Институт тваринництва УААН. – Х., 1997. – 36 с.

2. Цвігун Анатолій Тимофійович, доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН України, академік Міжнародної Академії Наук Екології і Безпеки Життєдіяльності, Заслужений працівник освіти, професор кафедри годівлі тварин та технології кормів Подільського державного аграрно-економічного університету

Цвигун А. Т. Обоснование энергетического питания молодняка крупного рогатого скота при различных типах кормления : дис... д-ра с.-х. наук : [спец.] 06.02.02 «Технология кормов и кормления животных» / Цвигун Анатолий Тимофеевич ; Ленинградский СХИ. – Камянец-Подольский, 1993. – 540 с.: ил.

Цвігун А. Т. Обґрунтування енергетичного живлення молодняка великої рогатої худоби за різних типів годівлі : автореф. дис... д-ра с.-х. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Цвігун Анатолій Тимофійович ; Інститут тваринництва Української академії аграрних наук, Харків– 1997. – 38 с.

*На здобуття наукового ступеня
кандидата сільськогосподарських наук*

1. Нестеренко Валентина Василівна кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри технології виробництва продукції крупного тваринництва і бджільництва Луганського національного аграрного університету

Нестеренко В. В. Влияние силосованного зерна кукурузы в кормлении молодняка свиней : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Нестеренко Валентина Василівна ; Латвійська сільськогосподарська академія. – Єлгава : [б. в.], 1988. – 17 с.

2. Корник Олександр Володимирович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри технології переробки та стандартизації продукції тваринництва Подільського державного аграрно-економічного університету

Корник О. В. Продуктивність і обмін речовин в організмі молодняка свиней при використуванні в раціонах соєвої олії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Корник Олександр Володимирович ; Київська сільськогосподарська академія. – К. : [б. в.], 1994. – 16 с.

3. Панько Валентина Василівна, кандидат сільськогосподарських наук, заступник декана з навчальної роботи біологічного факультету, доцент кафедри фізіології і біохімії рослин Донецького національного університету

Панько В. В. Вплив комплексної кормової добавки із нетрадиційної сировини в раціонах молодняку свиней : дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Панько Валентина Василівна. – Сімферополь, 1995. – 172 с.

Панько В. В. Вплив комплексної кормової добавки із нетрадиційної сировини на продуктивність молодняку свиней : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Панько Валентина Василівна ; Інститут кормів УААН. – Вінниця, 1996. – 17 с.

4. Яновська Оксана Віталіївна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин ДДАЕУ

Яновська О. В. Удосконалення рецептури БВМД для молодняку свиней в умовах Степу України : дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Яновська Оксана Віталіївна; Дніпропетровський держ. аграрний ун-т. – Дніпропетровськ., 2002. – 190 с. : рис., табл. – Бібліогр.: с. 126-154.

Яновська О. В. Удосконалення рецептури БВМД для молодняку свиней в умовах Степу України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Яновська Оксана Віталіївна ; Нац. аграр. ун-т. – К., 2002. – 18 с.

5. Цап Світлана Володимирівна, кандидат сільськогосподарських наук, вчений секретар спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій, доцент кафедри технології кормів і годівлі тварин Дніпропетровського ДАЕУ

Цап С. В. Використання побічних продуктів крохмале-патокового виробництва в годівлі курей-несучок : дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Цап Світлана Володимирівна ; Дніпропетровський держ. аграрний ун-т. – Дніпропетровськ, 2003. – 170 с. : рис., табл. – Бібліогр. : с. 120-139.

Цап С. В. Використання побічних продуктів крохмале-патокового виробництва в годівлі курей-несучок : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Цап Світлана Володимирівна ; Львівський нац. ун-т ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького. – Львів, 2003. – 18 с.

6. Воронін Дмитро Володимирович, кандидат сільськогосподарських наук, директор ТОВ «Поліський ремонтно-механічний завод», м. Житомир

Воронін Д. В. Використання побічних продуктів крохмале-патокового виробництва в годівлі свиней : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] «Годівля тварин і технологія кормів» / Воронін Дмитро Володимирович ; Інститут тваринництва УААН. – Х. : [б. в.], 2005. – 18 с.

7. Мусіч Ольга Іванівна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри технології кормів і годівлі тварин Дніпропетровського ДАЕУ

Мусіч О. І. Застосування кормових добавок мікробіологічного походження в комбікормах для курей-несучок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Мусіч Ольга Іванівна ; Інститут тваринництва УААН. – Х., 2007. – 18 с.

8. Жайворонок Вадим Володимирович, кандидат сільськогосподарських наук, головний зоотехнік ТОВ АФ «Обрій ЛТД» Чернігівської області

Жайворонок В. В. Вплив кормових добавок з вмістом тваринних білків і сполук селену на продуктивність свиней : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Жайворонок Вадим Володимирович ; Ін-т тваринництва УААН. – Х., 2008. – 18 с.

9. Бегма Наталія Андріївна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри технології кормів і годівлі тварин Дніпропетровського ДАЕУ

Бегма Н. А. Використання побічних продуктів переробки зерна кукурудзи і гірчиці в годівлі свиней : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Бегма Наталія Андріївна ;

Львівський нац. ун-т вет. медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького. – Львів : [б. в.], 2009. – 21 с.

10. Непорочна Ольга Тимофіївна, кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри годівлі сільськогосподарських тварин та водних біоресурсів Вінницького національного аграрного університету

Непорочна О. Т. Використання різних видів макух і шротів у комбікормах для курей-несучок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Непорочна Ольга Тимофіївна ; Львівський нац. ун-т вет. медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького. – Львів : [б. в.], 2010. – 20 с.

11. Хавтуріна Анна Володимирівна, кандидат сільськогосподарських наук, заступник декана з наукової роботи біотехнологічного факультету, старший викладач кафедри технології кормів і годівлі тварин Дніпропетровського ДАЕУ

Хавтуріна А. В. Вплив органічно-мінеральних комплексів на продуктивність і обмін речовин голштинських корів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : [спец.] 06.02.02 «Годівля тварин і технологія кормів» / Хавтуріна Анна Володимирівна ; Білоцерківський нац. аграр. ун-т. – Біла Церква : [б. в.], 2015. – 20 с.

Іменний покажчик*

Агапова Е. М.	149
Александрова Е. В.	59
Антоненко П. П.	182, 190, 191, 202, 216
Барабаш В. І.	217
Барабаш В. Ф.	149
Бахчиванджи М. А.	21, 45
Бегма Н. А.	238, 243, 246, 249, 250, 268

*Посилання даються на номери хронологічного покажчика публікацій, авторських свідоцтв та патентів

Беззубов І. М.	39
Бєлоусов А. А.	118, 133, 135
Бєляєв П. Ф.	86
Білогрудов І. Г.	71
Близно В. М.	217
Бобринський Л. М.	39
Борисенко А. Н.	217
Борщенко В. В.	205
Буза Л. І.	74,167, 177, 178, 190, 202
Булака Н. І.	185
Буря О. І.	266, 267
Власов В. І.	83
Войналович С. А.	162
Волков В. І.	266
Воронін Д. В. (Воронин Д. В.)	190, 197, 200, 201, 210, 238, 239, 249

Гавриш А.	161
Гербильский Л. В.	59, 72
Гладиш І. П.	51, 52, 237
Гожинецький І. Г.	41, 44
Горлач С. А.	258
Грачов А. Д.	63
Грищенко А. М.	100
Гужева В. І.	156
Гураль Л. І.	31
Демиденюк В. В.	17, 20, 36
Державин Л. М.	38
Долгов А. М.	25
Дубин В. Н.	38
Думитрашко М. І.	32
Єгоров І. А.	241, 263
Єздаков Н. В.	17, 20, 36
Ємець О. Ю.	198
Єсіна Є. В.	207
Жабаліев М. А.	84
Жайворонок В. В.	239, 243, 248, 251, 255, 269
Жовтяк С. М.	244
Запша А. М.	118
Захарія А. Г.	55
Захарчук І. О.	165
Зима В. Н.	75
Ігнатъев В. Н.	21, 25, 45
Імангулов Ш.	263
Іустинов В. І.	146
Калашников А. П.	133
Карпенко М. М.	193, 196, 210, 213, 214, 225, 231, 254
Качалова Е. Я.	195

Кириленко І. В.	106
Ковальчук Н. П.	142, 143, 148
Козир В. С. (Козырь В. С.)	71, 181, 195, 217, 218, 219
Колтиков Н. І.	111, 123
Кондрахін І. П.	158
Коптенко Е. П.	30
Корник О. В. (Корник А.В.)	157, 169
Коробко В. М. (Коробко В. Н.)	220, 235, 236, 247
Котелев В. В.	55
Коханенко В. В.	137
Кошелєв В. І.	86, 109, 121, 123
Кравців Р. Й.	205, 230
Крук Ю.	257
Крючкова Е. Ф.	120, 121, 140, 144, 148
Кузьменко А. І.	223
Кулик М. Ф.	205
Кунщикова І. С (Кунщикова І. С.)	194, 206, 215
Кушнір Г. Н.	10
Левин М. М.	27
Левицький А. П.	153
Льберштейн І. І.	55
Литвин В. С.	59, 72
Лоза А. Р.	80, 91
Локес П. І.	158
Лисов М. Г.	25
Мартиняк С. В.	258
Масюк Д. М. (Масюк Д. Н.)	182
Мельник І. Г.	32, 35, 40, 41, 44
Мельниченко Г.	120
Міщенко В. І.	221, 227
Музика Н. А.	96, 106, 157
Мусіч О. І. (Мусич О. І.)	190, 191, 203, 206, 207, 208, 215, 225, 254, 257
Наконечна З. Н.	35

Непорочна О. Т.	260
Нестеренко В. В.	95, 114, 118, 128, 133, 135
Недосек В. М. (Недосек В. М.)	233, 234
Никильбурський М. І.	148
Обертюх Ю. В.	205
Олейник С. А.	203
Олійник Л. А.	163
Ольшанський А. В.	97
Осипов Б. П.	100
Панасюк І. М., (Панасюк І. М.)	218, 219
Панько В. В.	159, 160, 163, 164, 166, 185, 186, 187, 189
Петраков Е. В.	33
Півторак Я. І.	230
Подобєд Л. І. (Подобєд Л. І.)	79, 96, 101, 104, 106, 109, 111, 130, 265
Помирко Т. І.	68, 74, 87
Попов А. М.	63, 64
Потехіна Л. Е.	83
Проваторов Г. В.	88
Ренсевич О. О. (Ренсевич А. А.)	92, 115, 117, 119, 138
Рудь Г. Я	28
Саєнко В. П. (Саєнко В. П.)	1, 125, 132, 140, 141, 145
Сапунков С. А.	151
Свєженцова М. І. (Свєженцова М. І.)	51, 57, 82, 91, 92, 117, 119, 167, 237
Селєзньов М. М. (Селєзнєв Н. Н.)	256
Селєх М. О. (Селєх М. А.)	53, 57, 59
Скоромна О. І.	246
Смирнов А. Ф.	265
Смоленський Е. А.	24
Соколов Ю. А.	88
Сокрут В. І.	71

Соловійов М. І. (Солов'єв Н. І.)	202, 203, 208
Сонько М. П.	66
Степурич Г. Ф.	3, 6, 8, 9, 10, 46, 51, 237
Стрижова Г. П.	39
Сундиків В. Н.	251
Терещенко О. В.	
Тома С. І.	30, 33, 35, 38, 68, 87
Трофимов П. І.	48
Тукусер Р. Л.	151, 153, 156
Тишко Е. М.	143
Тюрєнков А. А.	194
Урдзик Р. М.	241
Філонєнко І. П.	82, 91
Хавтуріна Г. В. (Хавтуріна А. В.)	242, 256, 261, 262, 264
Хайлов Е. М.	176
Хоршак С. М.	137
Христєва Л. А.	71
Цап С. В.	184, 192, 193, 196, 200, 204, 209, 210, 213, 214, 221, 231, 232, 233, 243, 244, 245, 249, 252, 253, 255, 259, 260, 267
Цвігун А. Т. (Цвигун А. Т.)	112, 127, 146, 165
Цуркан Г. Г.	48
Чемісова Л. І.	109, 113
Черний С. Г.	10
Штафаниця В. І.	32
Шуваєв В. Т.	97
Ягодин Б. А.	142
Яновська О. В. (Яновская О. В.)	182, 183, 189, 222, 227
Яценко В. В.	113

Зміст

Передмова	3
Основні дати життя і діяльності професора Свеженцова Анатолія Івановича	5
Братчик А. Г., Цап С. В. Життєвий і науковий шлях професора Свеженцова Анатолія Івановича	8
Цвігун А. Т. Слово про вченого	14
Козир В. С. Корифей науки і талановитий педагог	18
Цап С. В., Бегма Н. А., Мусіч О. І, Хавтуріна А. В., Непорочна О.Т., Воронін, Д. В., Жайворонок В. В., Неперевершений учитель. Вимогливий керівний. Відвертий наставник	19
Цап С.В. Всебічно обізнана, добропорядна людина	22
Дяченко Л. С. Світлій пам'яті моєму колезі і другу, професору Свеженцову Анатолію Івановичу присвячую	23
Свеженцов А И., Коробко В. Н. Нетрадиционные кормовые добавки для животных и птицы	25
Фотоогляд: люди, роки, життя.....	41
Хронологічний покажчик публікацій	53
Авторські свідоцтва і патенти	87
Наукова школа	88
Іменний покажчик	92

Наукове видання

Серія:
«Біобібліографія вчених-аграріїв ДДАЕУ»
заснована НБ ДДАЕУ у 2010 р.
Випуск 5

*Затверджено вченою радою
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 7 від 31 березня 2016 р.)*

Укладачі:

Братчик Антоніна Григорівна
Кобець Наталія Володимирівна
Бущук Світлана Степанівна
Дирда Галина Віталіївна
Цап Світлана Володимирівна

Професор

СВЕЖЕНЦОВ
Анатолій Іванович

*Біобібліографічний покажчик
наукових праць
за 1968–2007 роки*

Науковий редактор:

С. Г. Піщан, професор, доктор с.-г. наук,
декан біотехнологічного факультету
Дніпропетровського ДАЕУ

Відповідальна за випуск:

Прудка Людмила Євгеніївна

Комп'ютерний набір та дизайн:

Дирда Галина Віталіївна

Підписано до друку 10.04.2016 р. Формат 60x84 1/16.
Папір офс. Умовн. друк. арк. 10.93 Наклад 300 прим.

Видання та друк: ПП «Олді-плюс» 73033, м. Херсон, а/с 15, e-mail: oldi-ks@i.ua
Свід. ХС №2 від 16.08.2000 р.

Свеженцов Анатолий Иванович